Litt.
Sv.

GEORG STJERNHJELMS

HERCULES.

Med bifogad omarbetning på vårt nu brukliga ſpråk

af

G. A. SILVERSTOLPE.

STRENGNÄS,

Tryckt hos Lector ALB. JUL. SEGERSTEDT, 1808.

GÖTEBORGS MUSEUM
1861

Företal.

GEORG STJERNHJELM var utan tvifvel en af de märkeligaste män i sit tidehvarf, utmärkt af en fast caractere, snille, lärdom och skicklighet. Det är ej min mening at här meddela hans biographi. Den igenfinnes i Gezelii biographiska Lexicon, och kan, fast med någon möda, utletas ur Gagneri svassande äreminne öfver STJERNHJELM, äfvensom den blifvit tecknad af den mästares hand, som årligen riktar Svenska Academiens handlingar med stora mäns lefvernesbeskrifningar. Jag vill här blott vända några läsares upmärksamhet på hans förtjenster.

De sysslor han i staten innehade vittna om en bildning, i våra tider alldeles ovanlig; ty han flyttades ofta til befattningar hvilka med hvarandra hade föga eller ingen gemenskap, och han förrättade dem alltid med en utmärkt duglighet. Han började efter sin hemkomst ifrån Utrikes resor med att vara moralium Lector i Westerås: blef derpå Assessor i Dorpts Hofrätt: vidare Landtråd i Lifland och Vice Præsident i Dorpts Hofrätt: förrättade sedan hos Drottning CHRISTINA tidtals Hofcancellers-Ämbetet: utnämndes derefter til Antiquarius Regni: sedermera til Landtdomare öfver Trondhjems län, och sluteligen til Krigsråd och styresman öfver Collegium antiqvitatum. I den lärda verlden utmärkte han sig såsom Häfdateknare, Lagfaren, Skald, Mathematicus och Naturkunnig, Språkkännare och Sedolärare. Til caracteren beskrifves han såsom i högsta grad oegennyttig, nitisk för pligt och för allt godt, fri och oförskräckt

i sit

i sit väsen, munter och qvick i umgänget, fattig och tålig under verldens motgångar, och alltid mest intagen af högre interessen. Han njöt gunst, men sökte den alldrig. Alla dessa egenskaper berättigade honom at på sin tid i sit fädernesland stå främst på Parnassen. De hafva upmuntrat mig at äfven för en efterverld, som börjar tro sig äga rätt at glömma sina förfäder, uplifva hans minne. Innan jag kommer närmare til förklaring af mina anledningar til detta företag, vill jag här meddela en förteckning på STJERNHJELMS efterlemnade arbeten.

Efter STJERNHJELM finnas följande skrifter tryckta. *Magog Aramæo Gothicus, sive Origines Vocabulorum in Linguis pæne omnibus, ex Lingua Svethica veteri* Lit. ℵ Upsala 4:o. — *Svea Måles Fatebur, s. Lexicon vocabulorum antiquörum Gothicorum*, Stockh. 1642. 4:o Bokst. A. — *Archimedes Reformatus* Stockh. 1644. 4:o — *Runa Svetica* 4:o — *Hercules Hjeltedigt.* — *Georgii Stjernhjelmii Poëmata, thet är, Sånggudinnor nu först lärande dichta och spela på Svenska*, äfven *Musæ Svethizantes* kallad. — *Idyllion Anacreonticum ad Dan. Behmer et Joach. Schyttehjelm Secr. Reg. 1653.* — *Protheus Rhetoricus* 1654. — *Carlsstaf eller Linea Carolina.* — *Vestgötha Lagarne*, eller *Leges Vestrogothicæ antiqu. antea ineditæ ex codice membraneo veteri, cum præfatione et Indice vocabulorum obscurorum.* Stockh. 1663 fol. — *Ulphilas s. versio quatuor Evangeliorum Gothica, literis Latinis, quam Gothicis ante ediderat Fr. Junius, cum Versionibus parallelis, Sveogothica, Islandica, et Vulgata Latina* &c. 1671. Stockh. 4:o. — *Epistola ad Olaum Verelium de origine Vocabulorum Gothi et Svedi.* — *Epigrammata varia.* — *Anti-Cluverius s. de Originibus Sveo-Gothicis.* Holm. 1685. I Antiquitets-Archivo förvaras i handskrift följande arbeten under titel af *Stjernhjelms Samlingar. Lexicon Anglo-Saxonicum.* — *Collectanea perplurima ad Lexicon Etymologicum universale*, jämte *Lexicon Etymologicum Ulphilo-Gothicum.* — *Mysterium Etymologicum.* — *Loci communes.* — *Runa Svethica et alia miscellanea ad Lex. Etym.* — *Col-*

lecta-

lectanea ad Runam Svethicam. — *Miscellanea Etymologica.* — Schema hvarefter Lexicon Etymologicum skulle utarbetas. — *Miscellanea Etymologica. Accessit Stjernhjelmii Monile Minervæ, Ejusque Shema Demonstr. Philosophiæ primæ.* — *Lexicon Gothicum Philologicum.* — *Index vocum Antiqu. cum explicatione.* — *Notæ in Novum Testamentum Ulphilæ.* — *Arithmetica Decimalis.* Item *Specimen Philologicum ad primam Literam A. Adelruna, sive Sibylla Sveo-Gothica, priscam Gentis et Linguæ Sveo-Gothicæ Eminentiam et Majestatem, et temporum labe et invidiæ nube, in lucem vindicans etc.* — *Anti-Cluverius.* *Item Discursus de omnibus Linguis in genere et in specie de Svethica et affinibus.* — *Arithmetica Mnemonica Universalis, in Wasula conscripta.* — *Problemata Stereometrica, Statica, Metallica et similia.* — *Magog-Gothus, demonstrans radices Hebræarum vocum convenire et esse easdem cum radicibus Linguæ Svethicæ.* — *Geometria practica.* — *Baculus Carolinus. Linea Carolina.* eller *Mensura Mensurarum omnium.* *Archimedes Reformatus* och andre Mathematiska Utkast. — *Miscellanea perplurima.* — *De Othino dissertatio.* — *Dictionarium Armeno-Latinum.* — *Aphorismi Politici, aliaque Collectanea.* — Man känner äfven at han skrifvit: *De Possessionum, Dominiorum, Spolii et Limitum Actionibus. De Raptu et Bigamia Commentatio. Om Truldom och förgörning, til dess mångahanda slag, samt huru deri skall ransakas och dömas. Om Skrock-Sokn och Of-Sokn, tractatus singularis.* — *Recordatio Molestiarum Conjugalium* eller *Bröllops-Besvärs ihogkommelse. Discursus Astro-Poëticus Mixtus et Comicus. De Nobilitate, tractatus Svethice. Sapientiæ Mosaicæ Indago.* — *Methodus discendi Linguam Germanicam.* — *Observationes de Permutatione Literarum inter etymologizandum.* — *Proverbia et Monosyllaba Islandica.*

CHRISTINAS regering var för vetenskaper och konster i Sverige så lysande och så verksam, att dess återsken syntes öfver hela det följande tidehvarfvet. Vägen til en rätt vetenskaplig odling öpnades utan tvifvel

då

då för Sverige. Om vi nu i visſa delar äge företräde för det tidehvarf ſom då begyndes, en följd af den allmänna odlingens tilväxt, nödgas vi dock medgifva, at en mängd af de fördelar hvaröfver vi yfvas, äro blott prål, då grundlighet och et ſannt nit utmärkte den tidens lärda. STJERNHJELM ſynes mig vara et ſtort exempel på denna upgift. Här är egentligen icke frågan om hans förtjenſt ſåſom vetenſkapsidkare: den bidrog til hans förträfflighet ſåſom ſkald, i hvilken egenſkap vi nu här i ſynnerhet betrakte honom. Jag är af den tankan at han verkeligen varit en ypperlig ſkald, at han i vår ſkaldekonſt gjort epok och at hans poëmer med nöje ännu ſkulle läſas, om allmänheten kände det gamla ſpråket, hvarpå de äro ſkrifna. Desſa mina tankar äro ſnörrätt ſtridande emot Författarens af Svenſka Witterhetens hiſtoria i N:o 19 och 20 af Läsning i blandade ämnen. Kanſke har jag orätt, men ſom jag ej ſjelf ännu derom är öfvertygad, måtte det tillåtas mig at föredraga mina ſkäl, hvilka tillika äro ſkälen til mit företag at utgifva STJERNHJELMs Hercules, åtföljd af en ſlags öfverſättning på vårt nu brukliga ſpråk.

Den förſta beſkyllning ſom göres dem hvilka älſka ålderdomens alſter, är at de drifvas af en blind anhängighet för det gamla. De ſom hafva en uteſlutande kärlek för det nymodiga, ſkylla dem för en ſlags egenhet, at hålla af det okända, ſom ej af allmänheten pröfvas och derföre reſa ſig på andras okunnighet. Sådana beſkyllningar anſtå hopen, men ej den ſom uphäfver ſig til författare och granſkare. Om en ſådan med beſkyllningar, infall och magtſpråk afgör ſina ſattſer, röjer han derigenom antingen briſt på ſkäl, eller okunnighet. Hvarföre icke, då han vet ſig hafva rätt, ingå i en lugn och grundelig underſökning, ſom beviſar; eller är det då alldeles omöjligt at någon annan tanka kunde vara rigtig, än den ſom är på modet? Låtom oſs ej förringa våra ſamtida författares förtjenſter, men ockſå icke neka all förtjenſt åt våra föregångare; och om vi ſkulle hos dem uptäcka fördelar ſom vi ej äge, hvarföre icke hälldre

föka

söka tilegna oss dem, än bestrida dem? En jämnförelse mellan den anda som beherrskade CHRISTINAS tidehvarf och den som utmärker vårt, torde bevisa at vi ej äge en oemotsägelig rätt at förkasta den tidens producter, och sätta dem ibland dem, "hvilka den lärda Forn-skrifvaren behåller, blott för at gifva åt sina skrifter en tilbörlig vidd."

Lärdom ansågs i det förra tidehvarfvet såsom et vilkor för en hög bildning: nu såsom et medel til utkomst, eller under et annat namn, *upplysning och kunnighet*, såsom någon ting hvarmed man kan lysa. Detta olika anseende har gifvit de gamlas och våra studier en mycket åtskillig form och rigtning. Man studerade förr för sakens skull, nu mest för biändamål. Man arbetade förr för at utvidga sina begrep, nu för at skyndsamt kundgöra för allmänheten den läxa man lärt: man tänkte och forskade förr: nu skrifver och trycker man. En författares hufvudbemödande var förr at klart och redigt framställa sit ämne: nu at framställa det med behag. Man trodde förr at skönheten i sin enkelhet var kraftig nog at intaga och förtjusa, nu ger man henne lånade prydnader, i tanka at vara så mycket säkrare om hennes framgång. Man var förr djup, grundelig, ren och stark i känslan, regelbunden: nu söker man at vara lätt, ytlig, qvick och sjelfsvåldig, under förevändning af frihet. Man är nu hälldre et qvickt snille än en sann philosoph, och man har upfunnit en värdighet som kallas *Litteratör*, som är et amphibium mellan den lärda pedanten, och det utsväfvande snillet, som, Gud nås, någon gång i hopens ögon, synes altför nära beslägtadt med histrioner. Men någon tör kanske kalla denna jämnförelse hård och ensidig. Vi må pröfva hvarje period efter dess frugter. Den förra lemnade efter sig kraft, redlighet, duglighet, agtning för dygd, sinne för religion, böjelse för samhälls-ordning, nit för vetenskap och konst. Den sednare föder slapphet, egennytta, lättsinnighet, skryt, begär at göra lycka, oreda, en blind drift til njutningar, liknöjdhet för religion, förakt för lagar, och köld för själens ädlare intressen.

teressen. Hos de gamla låg det goda ofta doldt, likt den ädla metallen i sin stenart: hos de nyare synes nästan alltid en behaglig yta, som lofvar något godt, men bedrager. Jämnförelsen kan drifvas mycket långt; man prålar nu alltid, men med gipser och stuccaturer; förr lyste man endast sällan men med marmor.

Om någon invänder at hela denna förändring endast vittnar om en ny väg som slägtet vandrar för at nalkas en högre odling, vill jag ej mycket säga deremot. En sådan fråga hörer ej til min närvarande undersökning. Jag medger ganska gerna at i de gamlas bildning funnos brister, hvilka i vår blifvit afhulpna, äfvensom förtjenster hvilka vi förlorat. Om bägges goda egenskaper en gång förenas, upstår utan tvifvel något bättre än hvad som förut varit. Men om man söker bestämma bägge tidehvarfvens positiva värde, kommer visserligen vårt til korrta. Upstår frågan om vetenskaplig bildning, läre vi ej kunna göra det förra tidehvarfvet företrädet stridigt. Konsten deremot, ehuru det kanske ej skett på en rätt väg, har visst i nyare tider vunnit. Et medel för fåfänga och yppighet, har den til hög grad blifvit förfinad. Deri är dess företräde ostridigt; men hindrar det, at konst i förra tider blifvit idkad med framgång? Kan det afgöra at STJERNHJELMS poëtiska foster voro sådana, som alldeles blifvit fördunklade genom en mera förädlad smak?

En hög moralisk syftning, ordning, manlighet, klarhet i uttryck, rikedom i målningar, anda och kraft, et sannt skämt, et rent språk och en lätt och behaglig versification utmärka det poëmet Hercules, som här lemnas allmänheten. Skalden målar en yngling, som vid sit inträde i verlden frestas af all slags förförelse, men återhålles genom föreställningen af det sköna i dygden. Förledelserna föreställas såsom personer, hvilkas egenskaper och handlingar afmålas, til dess dygden sjelf inställer sig, upmanar den ädla ynglingens krafter, at fly et bländande sken, fatta sannin-

ningen, våga den upoffringen at i verlden följa henne, för att belönas genom själens lugn och hopp om en säll odödlighet. Poëmet har i följe af denna plan två afdelningar: den förra der Vällusten målas, den sednare som innehåller upmaning til Dygd. Skalden har lämpat föreställningens lynne efter ämnets: således har den förra afdelningen en lätt stil, vällustiga målningar gjorda på naturens mönster, en skämtsam och lekande anda: den sednare alfvar, kraft, enthousiasm, en lärande och öfvertygande ton. Om läsarena skulle medgifva detta poëm dessa förtjenster, så lärer ock böra medgifvas at det äger et högt värde, om äfven brister skulle finnas i dess yttre form.

Författaren til den förr omnämnda afhandlingen i Läsning i blandade ämnen säger om Hercules. "Den har i sanning några raders likhet af Romersk styl, men den har ännu flera sidor som den Romerska smaken lika så litet skulle erkänna, som vår närvarande. En af Personerne i Poëmet heter Rus, och mer än en sida uptages endast af namnen på Vin- och Ölsorter. Detta poëm är för öfrigt svårt at finna, och visserligen mindre kändt än omtaladt och berömdt." Af allt detta torde det vara sannast at poëmet numera är föga kändt. Granskaren tyckes i synnerhet förebrå skalden at en af personerna heter Rus &c. Det torde likväl icke vara et så oförlåtligt fel at i et skaldestycke införa egenskaper under form af handlande personer. Det synes mig alltid vara en hufvudsak i all konst at göra begrep åskådliga. Om skalden allenast torrt beskrifver, förlorar hans poëm i lislighet. Ju mera han hos läsaren kan väcka åskådning af person, desto mera vinner handlingen eller tankan i lif och kraft. Eller har namnet Rus förefallit granskaren lågt eller burleskt? — Sakens beskrifning hör ju til ämnet, och behöfves då för STJERNHJELM något annat försvar än den bekanta versen:

J'appelle un chat un chat, et Colet un fripon.

Icke

Icke må läſaren frukta at nödgas läſa mera än en ſida i bara förteckning på vin- och ölſorter. Detta granſkarens uttryck är något öſverdrifvet, ty hela liſtan innefattas i 9 vers. För öfrigt tror jag mig kunna påſtå at målningen af ſupkalaſet är ganſka lycklig. Den beſkyllningen at poëmet innehåller flera ſidor ſom den Romerſka ſmaken lika litet ſom vår närvarande ſkulle erkänna, är alltför obeſtämd för at kunna vederläggas. Hvad man lätt kan medgifva är at häri råder en annan ſmak än den ſom nu hos oſs är på modet. Men om blott denna olikhet är tilräcklig att göra poëmet ſå värdt glömſka, ſom granſkaren tyckes yrka, det är väl icke derföre ſå alldeles afgjordt. Kanſke, när man ej kan angifva något äldre poëm af ſannt värde, är ſteget til Hercules ganſka ſtort, och det vore ockſå möjligtvis icke obilligt at påſtå, det flere poëter mellan STJERNHJELM och DALIN haft mycken förtjenſt. Sjelfve den olycklige SPEGEL ſom granſkaren dömt at endaſt vara kännd af Gud, lärer dock ännu finna läſare ſom betagas af det ſublima i hans inbildningskraft, och LUCIDOR och LINDSKÖLD glömmas ej ſå lätt, ſom de i denna afhandling blifvit öfverhoppade. Men vare detta nog ſagt til poëmets förſvar. Det är mig tils vidare tilräckligt, om det medgifves at STJERNHJELM ej alldeles bör öfverlemnas åt glömſkan. Om hans arbete nu genom min åtgärd blifver mera allmänt kändt, torde publiken äfven en gång göra rättviſa åt hans förtjenſter.

Skulle mit omdöme om Hercules befinnas rigtigt, ſå tror jag mig hafva gjort allmänheten en tjenſt, då jag å nyo lemnat henne detta minnesmärke af ålderdomen. Deremot torde månge ogilla at jag bifogat eller ens företagit en omklädning deraf i vårt moderna ſpråk. Jag tviflar at någon bättre än jag inſer huru mycket min omarbetning är under originalet: men jag vet ockſå, at med undantag af dem ſom laggt ſig på ſpråkkännedom, finnas ganſka få ſom förſtå originalets ſpråk. Alla lefvande ſpråk äro i en ſtändig förändring, ej allenaſt i conſtructioner utan

äfven

äfven i ordens och talesättens bemärkelser. Uttryck som fordom utan förargelse nyttjades af den mest belefvade classen, hafva nu öfvergått til plumpa, så til och med, at de nu på helt annat sätt reta vår inbildning än de retat våra förfäders. Detta gäller ej endast om Svenskan. CORNEILLE och MOLIERE måste ofta omklädas för at ej stöta Parisarns fina öra. Kanske vittnar detta lika mycket om et förfinadt sedeförderf, som om et förfinadt språk: men saken är dock otvifvelagtig. Då jag önskat at mina landsmän skulle begripa Hercules sådan som den af Författaren blifvit lemnad åt allmänheten, har jag ansett mig nödsakad at utbyta alla uttryck och ord som nu stöta ofs, emot sådana som nu svara emot författarens mening. Jag ville önska at jag deri lyckats. Jag har sökt bibehålla allt hvad jag möjligtvis kunnat, och de hufvudsakliga förändringar jag gjort, har jag i de efteråt bifogade anmärkningarna til sina grunder och anledningar förklarat. Vid jämnförelsen skola opartiska läsare utan tvifvel finna at en myckenhet af de nu glömda och föråldrade orden varit ganska uttrycksfulla och lämpliga, samt äfven i versen välljudande. Antingen hade vårt språk i STJERNHJELMS tid ännu icke så mycket som nu aflägsnat sig ifrån sin samsyster Tyskan, eller hade det efter 30-åriga kriget deraf lidit någon blanning, eller kanske troligast bägge delarne. Vare dermed huru det vill, synes en sådan blanning mig mera enlig med vårt språks lynne, än den det i sednare tider undergått med Franskan. Kanske ligger just i denna olikhet grunden til många beskyllningar mot de gamla för en sämre smak, ehuru språkkännaren deri tyckes mig böra se mera renhet än i våra nyare producter. Månne det ej vore at önska, det Författare af redan erkänd förtjenst å nyo uptoge en myckenhet ord och uttryck af det gamla språket, hvartil nu nyttjas främmande både ord och språkvändningar? Och vore det icke at önska, at vid de reformer som med vårt språk företagas, man hällre toge hjelp af de främmande språk som dermed stå i slägtskap, än af dem, hvilka hafva en dermed alldeles stridig form?

Ibland

Ibland originalets förtjenster kan utan tvifvel räknas en lätt och välljudande vers. Det har varit et mode bland våra nyare skalder at endast skrifva rimmad vers. Sjelfva KELLGREN var länge fiende til den metriska versen, och ansåg vårt språk alldeles oskickligt at dertil nyttjas. Han vederlade sjelf denna satts genom verkeliga mästerstycken. Efter hans tid har i synnerhet Herr Cantzli-Rådet ADLERBETH bevisat språketts duglighet för hexametern: men den prosbit jag här framlemnar vittnar, at innan den rimmade versen ännu med någon framgång i Sverge blef skrifven, hade den metriska hunnit en verkelig högd, och skalder förstått at draga fördel af språkets rena ljud och bestämda accent. Jag tror mig äga någon anledning at tvisla, det de som äro den orimmade versens oförsonliga fiender rätt fattat dess egenskaper. Man har troligen blifvit förledd af rimmet at mindre vårda språkets accent, och läsare derigenom vanda at derpå göra mindre affeende. En skald skrifver sin vers egentligen i affigt at den skall sjungas eller declameras, ej at läsas i tysthet som en kall prosa. En stor del af dess verkan är beräknad på åhörare, ej på läsare. De likljudande rimmen hafva sålunda vunnit behag: men utan tvifvel är då i den metriska versen et vida mera öpet fält för skaldens konst, at genom declamationens trolldom förtjusa åhörare. Det är verkeligen en svårighet för skalder at declamationskonsten hos oss så fullkomligen ligger i lägervall. Både de och allmänheten förlora dervid: de, i medel at uttrycka sig, allmänheten i njutningar. Men det synes mig som vore det de förras skyldighet at bilda allmänheten och höja henne til sig sjelfva. Det är orättvist at skylla henne för en så afgjord ensidighet, at hon endast under en form kan röras. Möjligtvis lyckas ej de första försöken, men de följandes framgång är säker, så vida saken är god och sann. Hvarföre skulle icke vår allmänhet kunna vänja sig vid orimmad vers, så väl som den tyska; och när et språk dertil är så tjenligt som det svenska, hvarföre skulle icke vår skaldekonst riktas med en så ymmnig källa til nya och stora effecter? Då jag här allenast

om-

omarbetat et gammalt original af hög förtjenst, har jag mindre varit i fara at falla i de afvägar, som eljest nästan alltid förleda dem som befatta sig med en ännu föga öfvad konst. Jag har i versbygnader endast följt mit öra, och lagat så, at när versen declameras, ej allenast hvart ord måtte få sin rätta accent, sådan som den äger i allmänt tal, utan äfven at den rätta vigten faller på de rätta orden, så at versens ljud jämnt följer meningens uttryck. För öfrigt är jag säker at mit arbete har många brister, för hvilka jag utbeder mig mina läsares öfverseende.

Originalets långa titel har jag ansett onödigt at på titelbladet utsöra. Den lyder som följer: GEORGI STIERNHIELMI S. R. M:tis Consil. Milit & Coll. Antiquit. Directoris, HERCULES, eller: En Sinnerik Dicht, hvarutinnan en Ung Person, ståndande likasom i ett vägaskel eller vägamöte, blifver 1. af ODYGDEN VÄLLUSTEN lockad til at följa henne på then Breda, och för verlden, behageliga vägen, som stadnar i förderfvet. 2. Af DYGDEN troligen varnad til at se sig väl före, och följa henne på then Smala vägen, som ändteligen förer til heder och ähro. Först sammanskrifven af en Grek vid namn XENOPHON, sedan af en Latinisk Poët SILIUS: men sedermera vidlöftigare utförd, och uti heroisk vers på Svensko författad. Allom i Gemen, samt i synnerhet then blomstrande Ungdomen til efterrättelse och upbyggelig nytto uti sit lefverne. Stockholm, tryckt och uplagd af Joh. Laur. Horrn, Kongl. Antiquit. Archiv. Boktr. 1727. Detta är likväl den tredje uplagan. Den första är tryckt i Upsala 1653. Den andra tilsammans med flera Poëtiska arbeten under titel af Musæ Svetizantes, hos Bengt Höök 1687.

G. A. SILVERSTOLPE.

Hercules arla stod up, en morgon, i första sin ungdom,
Fuller af ångst, och twik, huru han sitt lefwerne börja
Skulle, theraf han pris kunde winna, med tiden, och ähra.
I thet han altså går uti tankar, och högste bekymber;
Trippar ett artigt Wif, doch lätt af later, och anseend,
Til honom an; blomerad i margfals-färgade kläder;
Glimmand i perlor och gull; och gnistrand' i dyrbare stenar;
Skön af anlete, men (som syntes) sminkad och färgad;
Som en drifwa snidhwit, med rosen-färgade kinner;
Käck-ögd, djerf utaf upsyn; af huld war hon fyllig och frodig
Gull-gähl-blänkiande här, bekrönt med roser i pärlor.
Lusta war hennes namn, widt dyrkad i werldenes ändar.
Thenna war intet allen; Hon kom med tre sine döttrar,
Samt sin son, thera broder, här-an, i sådana lynde:
En war tröger å fot; halfsofwande, gäspande, tung-lynt,
Owulin i sin drägt, obörstad, och solkot i klädom;
Doch war hon illa beprydd med en krantz af swimmel och walmog.
Hon bar et hyend in-under en arm, och kort-spel i handen;
Koxade kring hwar hon for, och klädde gemenliga fingren.
Lättja war hennes namn, af moderen ärnat i waggan.
Andre war mor-lik, dristig, och kön, med mysande munne,

Hercules arla ſtod up, en morgon, i förſta ſin ungdom,
full af ångeſt, och tvekan hur han ſin lefnad begynna
ſkulle, at pris deraf han vunne, med tiden, och ära.
Som han-geck, fördjupad i tankar och många bekymmer,
trädde en Qvinna, i åtbörder lätt, och til väſend behaglig
honom emot: han ſåg på deſs mångfallt-färgade kläder
glimmande perlor och gull och gniſtrande dyrbara ſtenar.
Skön til anlet hon var, men ſminkad hon ſyntes och färgad,
hyn ſom ſnödrifvan hvit, med roſenfärgade kinder,
djerf och fräck til ſin upſyn; til hullet fyllig och frodig,
gull-gult blänkande hår, bekrönt med roſor och perlor. -
Vällust var hennes namn, vidt dyrkad kring verldenes ändar.

Denna ej enſam var, hon kom med tre ſina döttrar,
jämte ſin ſon, deras broder, en hvar af olika lynne.
En var trög i ſin gång, half-ſofvande, gäſpande, tungſint,
oborſtad, vårdslös, oſnygg i drägt, med hängande kläder;
dock var hon illa beprydd med en krans af ſvimmel och vallmo.
Under ſin arm en kudde hon bar, en kortlek i handen,
koxade långſamt kring ſig och klådde gemenligen fingern.
Lättja var hennes namn, ſå gifvet af modern i vaggan.

Modren lik den andra var fräck, och myſte på munnen,

Hwälfde sin plir-ögon om, med lekande lockande later;
Ehwar hon gick, drog hon å sig hwars man ögon och ålit,
Klädd war hon i fint skir, at hon synts hwart klädd, eller oklädd.
Swan-hwitan hals, ther å spelande rings wis krusade lockar;
Tittarne tittade fram utu floret, och half-bare brösten.
Gilljand' i lönliga wis, och puffande, pyste til älskog.
Hon had' ett eldfyre på sin hand, stål, tunder, och flinta.
Kättja war hennes egentlige namn, kär-älskelig allom.
Sälsynt af anlete war then yngst af theße tre systrar:
Ett öga gret; med thet andre så log hon: snart war hon efterst,
Snart war hon för-åt i tripp trap, snäkler och dantzwig å fotom.
Hon war klädd uppå Fransk, ther å alt war brokot och krokot;
Ringat, och slingat i kors; med fransar i lyckior, och nyckior,
Pappat, och knappat i längd, och i bredd; med spitsar och litsor;
Rundt omkring, och i ring, á la mode, beflittrat, och splittrat.
Hon bar opå sin hand ett seglande skepp, utan styre.
Slåttja hon het; är mycket afhållen af mäste wår ungdom.
Jämt henne, kom ther ock wältande fram en stinner en sälle;
Fnyste och pyste så medan han gick, han rullade fot-lös,
Som ett marswin här an; war brusande röder, och dropp-ögd;
Han bar en krants å sitt höfd, inflätad i refwor med humble-
Tuppor all om bewefd, bland frisk dagg-dryppande drufwor;
Glas haden i sin hand, och brinnande lunta kring armen,
Samt ther in under en rulla tobak; och pipor i krantsen.
Så kommen an, och thenne war Tärnona listige broder,
Rus heter han; är en lustig i lag, tid-kortelig Hansse.
(Rapp war thenne gång inte ther hos, war ute på wärfning).
Thenne war Lustas följd, och pracht uti bunad, och hoffind.

hvälfde de plirande ögon med lekande lockande åtbörd.
Hvar häldſt hon geck tildrog hon ſig allas blickar och åtrå.
Klädd ſom hon var hon ſyntes i ſkir, hvarken klädd eller oklädd,
Svanhvit deſs hals, hvarpå lekte i ringar kruſade lockar,
Retande röjdes, höljd af floret, den halſbara barmen,
ſvälld af ömma begär och hemligt bjudande njutning.
I ſin hand et elddon hon bar, ſtål, tunder och flinta:
OTUCKT var hennes egentliga namn, högt älſkvärd för alla.
Sällſam til anlete var den yngſta af deſsa tre ſyſtrar:
Ett öga gret, med det andra hon log, än ſyntes hon efterſt,
än var hon framför med trippande ſteg på dansviga fötter:
klädd på det franſka mode: deſs drägt var brokig och roſig,
ringad, med ſnören i korſs och franſar i lyckor, och toſſar,
tilſnörd och ſkörtad, på längd och på bredd, med ſpetſar och tränſar,
rundt omkring och i ring, à la mode, broderad och ſirad.
I ſin hand hon bar et ſeglande ſkepp, utan ſtyre.
FÅFÄNGA kallades hon: ſå kär för den meſta vår ungdom.
Än med henne kom vältande här en fetlagder ſälle;
fnös och pöſte ſå medan han geck; han raglade fotlös,
fram ſom et marſvin: var bruſande röd i ſynen och tårögd;
bar på ſit hufvud en krans, ſom hopflätad hvarftals, med humble-
rankor, var virad omkring bland friſkt dagg-drypande drufvor;
glas han bar i ſin hand och brinnande lunta kring armen,
ſamt derunder en rulla tobak; och pipor i kranſen.
Så han framkom, och denne var Tärnornas kötslige broder:
RUS heter han; är en luſtig i lag, tid-kortande ſälle.
(RAPP ſom nu ej var med i laget, var ute på värfning)
Detta var VÄLLUSTS ſällſkap och pragt i klädnad och hof-ſtat.

Efter en åhrbödig ögn-lat, handkyss, och wyrdliga knä-bugt,
Börjar hon ett sött tal, på sätt, som följer, af ordom:
Hercules, stålt af mod; af blod Hög-ädeler Herre,
Hwad för en ångst, och qwal, är then titt hjerta betungar?
Hwad för twikan är i tin hug? Beskåda tin ungdoms-
Blomster, och åhr; tin färga, tin hy, tine blysande kinder;
Pröfwa tin ögons macht, tin oförlikliga fägring,
Älskad, och önskad utaf the wäniste Jungfrur i landet.
Tag tine gåfwor i acht, medan åhren, och dagarne lida;
Sätt tine krafter i bruk, förr än åldren, och grå-hären yppas.
Tänck; här är inte bestånd i werlden; och alt är i loppet:
Såsom en eld, en ström, ett glas, ett gräs, och en blomma;
Brinner, och rinner, och skin, och grönskas, och blomstras, om afton;
Men fins släckt, stild, bräckt, och torkat, och wißnat om morgon:
Altså menniskio-lif, som rök förswinner i wädret.
Hel i dag, och sund; frisk, lustig, fager, och röder;
Morgon är kaller i munn, stock-stelnad-stywer, och döder.
Döden molmar i mull, alt hwad här glimmar, och gläntsar;
Döden kastar å kull, alt hwad här yppert, och högt är;
Döden knoßar i kras alt hwad här kraft har, och helt är;
Döden trampar i träck, alt hwad här fagert och fint är;
Döden dwäler i dwalm, alt hwad här lefnat, och lif har;
Döden raffar å wäg, alt hwad här achtas, och älskas;
Döden sjelfwer är Intet, och gjör all ting til als-intet.
Efter döden är ingen frögd. När anden är ute;
Hwar blifwer all wår lust? när ögat har intet at se mer;
Ögat har intet lius; och örat har intet som höres:

Efter en ödmjuk blick, en handkyſs och vördnadsfull nigning,
började hon et tal, ſå ſött i uttryck, ſom följer:
Hercules, ſtålt af mod, af blod en högbördig herre,
Säg hvad ångeſt och qval det är ſom Dit hjerta betungar?
hvilken tvekan är i Din hog? Beſkåda Din ungdoms-
blommor, Din färg, Din hy, Dina lifligt rodnande kinder;
känn Dina ögons magt, Din ojämnförliga fägring,
älſkad och önſkad Du är af de wänaſte jungfrur i landet.
Tag Dina gåfvor i akt, medan åren och dagarne lida;
ſätt Dina krafter i bruk, innan åldren och gråhåren röjas.
Tänk: här är intet beſtånd i verlden; och allt är i loppet
ſåſom en eld, en ſtröm, et glas, et gräs, och en blomma,
brinner och rinner, har glans, och grönſkas och blomſtras om afton,
ſläckt, och ſtilladt, och bräckt, och torkadt, och viſsnadt om morgon:
ſå vårt människolif ſom rök förſvinner i vädret.
Den ſom i dag är ſund, friſk, luſtig, vacker och liflig,
ligger i morgon kall i munnen, förſtelnad, och liflös.
Döden gruſar til ſtoft allt hvad här glimmar och gläuſer:
Döden kaſtar omkull allt hvad här mägtigt och högt är:
Döden kroſſar i kras allt hvad här kraft har, och helt är:
Döden trampar i ſtoft, allt hvad här vackert och ſkönt är:
Döden ſänker i ſömn allt hvad här andas och lif har:
Döden borttrycker grymt allt hvad här agtas och älſkas.
Döden är *Intet* ſjelf och gör all ting till *Alsintet.*
Efter döden är ingen fröjd, när anden är bortta
hvar blifver all vår luſt? när ögat har intet at ſe mer;
ögat har intet ljus; och örat har intet ſom höres:

Hwar blifwer all wår lust? når kropp och siäl äre skilde.
I thet mörke ewiga tysta!
Så är i känslan ock ingen frögd, ther kroppen är ingen;
Hwad är ock lucht, och smak, ther hwarken är ång, eller anda?
Ach! at ock ingen dröm är uti then ewige sömnen!
  Solen bergas, och hwar dag wanskar hon liuset i mörker;
Men kommer upp, och mörnar igen, hwar morgon, å skiftes:
Menniskо-lif icke så; når thet, en gång skrider under;
Kommeret aldrig igen; men blir i thet ewiga mörka.
  Thetta betänck; och lef, så länge tu lefwer i werlden.
Mig följ; träd mig bi; på lust, och frögdige dagar,
Skal tig ei wara brist: Skön qwinfolck, lustige bröder,
Spel, och sång, gott win, miuk säng, och kråslige retter,
Tig sk le wara beredd, så natt, som dag, och all ögn-bleck.
  Fröja skal wara tig huld, min alsom-käraste syster
Fröja thess öfwerwälde behärskar jorden, och hafwet,
Himmel, och all Element; bland gudar, och alla gudinnor,
Äldst, och then ädlest hon är; als lefwande moder, och amma.
Hon skal blifwa tin all-daga gäst, och liuflige bi-wist;
Lekar, och Löje ther hos, med Skämt, och all' artige Pussar.
Jämte the tre (sine täcklige tärnor,) nådegudinnor
Samt sielfs-wiljande blinde, gull-wingade, nakote, snälle,
Lille, med pilar, och bloss, och boga bewäpnade skytten;
Then hiert-bindande, twingande, stingande, wäldige kämpen;
Högmods-dämpande, sinne-beröfwande, stridsame hielten,
Astrild Fröjas Son; tin jagt skal thenne beställa.
  Mera, min Hercules, hör; Jag har tre fridaste döttrar:
Them tu här hos mig ser, lik' i dygd; men af olika kynde.

hvar blifver all vår luſt? när kropp och ſjäl äro ſkiljde
i det mörka eviga tyſta!
Så är i känſlan ock ingen fröjd när kroppen är ingen;
hvad är väl lukt och ſmak der hvarken är lif eller anda?
Ach! at ock ingen dröm oſs bjuds i den eviga ſömnen!
Solen nedgår, och hvar dag byter hon ljuſet i mörker,
men kommer up, och klarar igen hvar morgon til ſkiftes:
Icke ſå männiſkans lif: när en gång det hunnit gå neder
kommer det aldrig igen, utan blir i det eviga mörka.
Detta betänk; och lef, ſå länge Du lefver i verlden.
Följ mig; gå öfver til mig; på nöjen och roliga dagar
ſkall Dig ej vara briſt: Nej, ſkönheter, luſtige bröder,
ſpel och ſång, godt vin, mjuk ſäng och kräſliga rätter
ſkola beredas åt Dig både natt och dag och beſtändigt.
Fröja ſkall vara Dig huld, ja hon min käraſte ſyſter,
Fröja hvars vidſträckta magt beherrſkar jorden och hafvet,
himmel och all' Element; bland Gudar och alla gudinnor
äldſt, och ädlaſt hon är; allt lefvandes moder och amma.
Hon ſkall blifva Din dagliga gäſt, Dit behagliga ſällſkap:
lekar och löje ockſå, med ſkämt och retande kysſar,
jämte de tre, hennes ſköna tärnor, behagens gudinnor,
ſamt den tilgjordt blinde, gullvingade, nakne och ſnälle,
Lille, med pilar och bloſs och båge beväpnade ſkytten;
Den hjertbindande, tvingande, ſtingande, väldige kämpen;
högmods-dämpande, ſinneberöfvande, ſtridſama hjelten,
Astrild Fröjas ſon; han ſkall Dit jagtnöje ſköta.
Mera, min Hercules, hör; jag har tre fryntliga döttrar;
dem ſom Du ſer här, lika i dygd; men af olika lynne:

Lättja, och Kättja, så heta the twå, och Slättja then yngste;
Hiertans barn, god och hyslige tärnor, och ährlige systrar
Lättja gör ingom men; är from, och spaker i werkom;
Lättja gör inte rumor; far sachtliga fram; drifwer ingen;
Kättja gör allom lust, är fräck, och köner i åtburd.
Kättjan är wacker, och waker, och qwick uppå rolet, i wändning.
Slättja far hit och dit; snart ler, snart gråter af ingo;
Lättlynt, flater, och frak, och lägger alzinte på hierta.
Theße tre systrar tig til tjenst skole stundliga stånda.
Hwad i titt hus och hof görs tarf, skola the samme sysla.
Lättja skal bädda tin säng; och Lättja skal söfwa tin ögon;
Kättja skal wäckia tig upp; ock Kättja skal blåsa tig eld upp
Slättja skal wara tin id; och Slättja skal wara titt arbet;
Slättja skal flyttia tin ord; tina saker, och ärende drifwa.
Theße med samt min son, Her Rus, thera sam-qweda broder,
Tig til tienst skola stå, från morgon, alt in uti morgon.
Rus titt hemliga råd, skal mästra tit hof, och all upwacht.
Astrild ymst med Her Rus, tin tid skola lämpliga korta;
Sorg, och samwetes-agg fördrifwa med allra-hand ap-spel.
Bort med papper, och bleck; bort böcker, Cirklar och pennor;
Skulle tu smitta tin hand, tin' adlige miölk-hwite finger,
Skulle the fläckias i bleck; huru wille tu Frustugun wittia?
Grepe tu en under kinn, eller komme wid hals, eller handen:
Pfuy! skulle blifwa tin tack; hwad skulle full systrarne säja?
Sudle sig Skrifwar' uti sitt bleck; låt Clerker och Dieknar
Möda sig i sin bok; lef Mätare Cirklar, och Cifror.
Tu är af ädlare blod; tin ätt thet skulle wanähra.
Men ther tiden tig blefwe lång, och skulle sig hända,

LÄTTJA och OTUCKT, ſå heta de två, FÅFÄNGA den yngſta;
Hjertans barn, goda vänliga tärnor och redliga Syſtrar.
LÄTTJA gör ingen ſkada; är from och ſpak i ſin lefnad;
LÄTTJA gör inte rumor, far ſagtmodigt fram, drifver ingen;
OTUCKT gör alla nöje, är fräck, och djerf i ſin åtbörd.
OTUCKT är vacker och vaken, och qvick uti rörelſer alltid.
FÅFÄNGA oſtadig är, än ler än gråter för intet,
gladlynt, höflig och mild, och lägger alsintet på hjertat.
Desſa tre ſyſtrar Dig til tjenſt hvar dag ſkola vara.
Hvad i Dit hus och hof behöfves, ſkola de ſköta.
LÄTTJA ſkall bädda din ſäng, och LÄTTJA om afton Dig ſöfva;
OTUCKT ſkall väcka Dig up; och upblåſa eld i Din kakelugn:
FÅFÄNGA ſtyra Din hog och FÅFÄNGA rigta Dit arbet,
FÅFÄNGA föra Dit bud, Dina ſaker och ärenden drifva.
Desſa tillika med RUS, min ſon, deras ſamqveda broder,
Dig til tjenſt ſkola ſtå från morgon altintil morgon.
RUS, Dit hemliga råd, ſkall ſtyra Dit hus och Din hemſed.
ASTRILD til ſkiftes med RUS, din tid ſkola lämpligt förkortta,
ſorg och ſamvetes agg fördrifva med många ſlags ap-ſpel.
Bortt med papper och bläck, bortt böcker circlar och pennor:
ſkulle Du ſmitta Din hand, Dina adliga mjölkhvita finger?
Skulle de fläckas i bläck: huru ville Du könet beſöka?
klappade Du en kind, eller komme vid hals eller handen
Fy! man Dig gåfve til tack, hvad ſkulle väl Flickorna ſäga?
Söle ſig ſkrifvare gerna i bläck, lät preſter och djeknar
möda ſig vid ſin bok: gif Landtmätarn cirklar och ſiffror.
Du är af ädlare blod, Din ätt det vanära ſkulle.
Men om tiden blefve dig lång, och det ſkulle hända

At en otidig lust skulle binda tin hug til at läsa;
Så ware tig befalt then härlige Lärare Naso,
I sin gilliare-konst; Amadis, Marcolfus, och andre,
Som i gemen äro tryckte på Dansk; Melusina,
Keyser Octavian, Finck Riddare, skön Magelona.
Samt then tröst-rike kärleks-lärdoms-fulle Diana,
Schäfer Amandus, kysk' Amaranth', Eromena, Chariclia,
Euriacus, Fiametta, Calisto, le Cento novelle,
Uhlspegel, om han än är något grof, och plump uti pußar,
Jämte then tidfördrifflige Claus, bör ock inte föraktas.
Når tu nu kommer til högre förstånd, och wilst uti lärdom
Yppare blifw' än all' andre; så läs, och lägg uppå hierta,
La Macaronica di Coccaj, Rabelais, La Lucerna:
Picaro, samt Picara, La Pippa di Pietr' Aretino,
Samt then högt-stiliserad' Rhetorica delle Puttane;
Jämte hwad mer uti **Slättjones** ymnoge Bibliothec fins.
Slättjan är här uti lärd; och kan tig mästerlig öfwa.
Eljes är ock en bok af fyra regerande Kungar;
Ther i tu nogsam lust, och tröst, och mångahanda finner,
Til tin tids förderf (fördrif jag ärnade säga)
Ther i wi finne La bete, Triumf, Rus, Krympa, Manelle;
Färgan och Munka ther hos, Styr-wält, Karniffel, och Femkort,
Hypken, Pittela pump, Trapeler, och Primer, och Pikette.
Brädspel är ock en lust, i Tick-tack, och All-bowerie.
Damen, och Fruenspel, ut och in, Förkehren och Irisch
Och hwad thy lika mer är, som tig tienar i öfning.
Låttjan är här uti god; Hon kan tig lekarne lära.

At en otidig luſt förledde Din hog til at läſa;
vare Dig anbefalld då den härlige läraren Naſo
i ſin konſt at älſka; Eliſa, Siegwart och andra,
vanligen tryckta på tyſka; och Feodor och Maria,
Ortenbergſka familien, Münchhauſen, Louiſe och Robert,
ſamt den tröſtrika, fulla af kärlekens lärdom, Pamela,
Rudolph von Werdenberg, Frans von Werden och Hermann von Unna,
Andeſkåderſkan, Frun med Muſtacherna och lilla Peter,
Uhlſpegel, om han än är något grof och plump uti kysſar,
jämte den rolige Farliga vadet, bör icke föragtas.
När Du nu kommer til högre förſtånd, och vill uti lärdom
öfvergå alla andra; ſå läs, och lägg uppå hjertat
La Pucelle, Rabelais, Guerre des Dieux och Chevalier Faublas,
Les liaiſons dangereuses, Mes Fredaines och Oeuvres de Grecourt,
och i en högre ſtil Thereſe Philoſophe, alt på Franſka;
jämte hvad mer uti FÅFÄNGAS ymniga bibliothek fins.
FÅFÄNGA deri är lärd, och kan Dig mäſterligt öfva.
  Eljeſt finns ock en bok af fyra regerande Kungar,
hvari Du nöje och tröſt och mycken anledning finner
til Din tids förderf, (fördrif jag ärnade ſäga).
Deri vi finne la bete, trumf, baſta, ſpadille, manille,
gasque, och tournée och todos; quadrille, l'hombre och femkort,
boſton, piket, gråpois, tipp, pharao, quinze, jaſs och träkarl.
  Brädſpel är ock et nöje af många ſlag, ſåſom Tricktrack
Dam, och uppenbar orätt, Verkehren och ſchuſter och raffel,
jämte hvad mera det är ſom kan Dig tjena til öfning.
LÄTTJA är häruti ſnäll; hon kan Dig ſpelſätten lära.

Djupe beſinnande hiern-brott; höge Latiniſke fratſor
Fly ſom en orm; the willa titt hufwud, och kränkia tin hälſa.
Hwar-te ſtudera? tu blir hwart Doctor, Preſt, eller Abbot.

Äſt tu tå lyſtin å Jagt; tarfſt aldrig dyrka Diana;
Lyſtr' och ſökia te ſkogs; fara, rann', och gidra tig omak;
Wåga titt ynglinge blod mot biörnar, och farlige leijon;
Kättja min ungdoms luſt, min dotter, och älſklige lifsfrucht,
Skal tig föra på jagt, ſom hiertat, och lifwe må lyſta:
Rådiur, och hinner, af huld, ſwan-hwit,' och lene ſom ullen;
Af ſöt-ſucker-dryppande-mun; röde-roſende läppar;
Kärlige ſäſlige diur; fin-ljuſlige, foglige tärnor;
Hitzige, kitzlige, modige, frodige, käte maduſor:
Spake ſom däggiande lamb; och wilde ſom hiortar i brunſten.
Theſs' äro diuren, uppå them tu ſkalt öfwa tin mandom.
Aſtrild wet thera ſpår; och kan them artliga wängia:
Aſtrild ſnar-fota ſkal tin garn upſtälla, med lämpa.
Gillia kan han, och gildra med liſt; när Kättja begynner
Blås' i ſitt horn, och hundarna janka, tå ſkal tu med hiertans-
Luſt, och nöje få ſe huru diuren i garne beſnärjas:
Här gåret an; Kön Aſtrild han fäller, och ſpänner, och ſkiuter.

Öfning i wapn, och ſkaft bemödar ryggen, och armar.
Fächt' och ränna må then ſom har förmycket af hälſan.
Snart är et öga ſin kos, om bällen ſpringer å klingan:
Snart är en hals afbräckt, om häſten ſnafwar, och ſtörter.
Bort med ſådana lek, ther ögon och hals ſtår i wåda.
Dock med måtta ſå måſte thet ſke: tin häſt lära tumbla
Skiut', och ränna te rings ſå mycke ſom theruppå löper;

Vetenſkapernas djup och det lärda Romerſka ſpråket
fly ſom en orm, de villa Dit hufvud och ſkada Din hälſa.
Hvarför ſtudera? — Du blir hvarken Doctor, Preſt eller Abbot.
Är Du lyſten på jagt, Du behöfver ej dyrka DIANA,
ligga i ſkogen på lur, löpa kring och göra Dig omak,
våga Dit unga blod mot björnar och farliga leijon:
OTUCKT, min ungdoms luſt, min dotter och älſkade lifsfrugt
ſkall Dig föra på jagt, ſom roar Dit hjerta och ſinne.
Rådjur och hindar, ſå hulda och hvita och lena ſom ullen;
altid ſöta i munnen, med läppar röda ſom roſen,
kärliga, ſäfliga djur, behagliga, fogliga tärnor,
hitsige, kitslige, modige, frodige, nöjenas nympher;
ſpaka ſom däggande lam, och vilda ſom hjortar i brunſten.
Deſſa äro de djur hvarpå Du bör öfva Din mandom.
ASTRILD vet deras ſpår och förſtår at artigt dem fånga.
ASTRILD ſnabbfotad utſtälla ſkall Dina nät, och med lämpa.
Kärlekens konſt och förſåt han känner: när OTUCKT begynner
blåſa ſit horn, och hundarne drifva, med innerligt nöje
ſkall Du få ſe huru djuren ſå lätt i näten beſnärjas.
Då det gäller; Stålt ASTRILD han måttar, och ſpänner och ſkjuter.
Öfning i vapenlek är möda för rygg blott och armar.
Fägta och rida må den ſom öfverflöd har af hälſa.
Snart är et öga ſin kos om bållen ſpringer af klingan;
ſnart är halsbenet bräckt om häſten ſnafvar och ſtörtar.
Borrt med all idrott och lek der ögon och hals ſtå i våda.
Dock med varſamhet lär Dig likväl, at ſtyra din ridhäſt,
ſkjuta och rida til rings, ſå mycket ſom du kan behöfva,

At tu må skyns war' af adelig ått, och mer ån en bonde.
Dantsa giör ingom ondt; dants kan tin hålsa bewara:
Dants en hålse-bot år; dants lisar alt arbet och omak.
Ingen om aftonen år så trött; han skulle ju dantsa.
Dants år en ådele konst, gör gunst hos fruer, och jungfrur.
Wil tu då stormar och strid? Min son skal föra baneret.
Min son Rus, uti kannor och krus; uti gruf-same bolkar,
Tig skal öfwa med art, och drilla på wånster och höger:
Kommer i fält mot tig en flock af fuchtige bröder;
Tappert sätter han an, med sådan en ifwer, och alfwar,
At han i lilla stund, skal fälla the modige hieltar,
(Som rått-nu stodo käck, och köne) som oxar i golfwe.
Komme ther ho som wil, han wet them möta med alfwar.
Stå skole troliga bi, gode, gamle, wål-öfwade kåmpar,
Franßman, Monsieur A vous; och Wålske Signor, Vi-fo-brindis;
Och för all' andre förut, then redlige Swenske, Gott-åhr-bror;
Jemte then aldrig otorstige Tysken; Sauf du rein-aus Hans.
Byßor och swård år' hår intet i bruk, för Slanger och Mörser,
Morgonstiernor, fylte Granater och halfwe Canoner:
Så hår i swang store Barkenmeyre, bullar, och bolkar,
Fylte på brådd; diupe tumlar', och humpar, och höge bocaler:
Hugg, stick, slå, wari långt hår ifrå; (dock somlige biåßar
Finnas ibland, som napt kunna låtat, och hafwa thet laget.)
Krut och lod år hår intet i bruk: man sätter i ställe,
Klart Renst win, Bacheracher, en Mentzer, och liuflige Necker.
Rinkhauwer, Moskateller, af gudarna drickes, och ålskas.
Spanske ther-hos, Alikant, Blanck Bastard, och söte Canarier.
Petersimens, starck Frontiniac, och Fransk win, i nödfall.

At Du må ſynas af adelig börd och mer än en bonde.
Danſa gör ingen ondt: dans kan Din hälſa bevara,
dans är en medicin: dans hvilar från arbet och möda.
Ingen om aftonen är ſå trött at han orkar ej danſa.
Dans är en ädel konſt, ſom ſkaffar Dig ynneſt hos könet.
Älſkar Du ſtormar och ſtrid? Min ſon ſkall föra baneret.
Min ſon Rus, ſkall i kannor och krus och i ſtora pocaler
öfva Dig lätt, och lära at drilla på vänſter och höger:
Kommer i fält mot Dig en flock af fugtiga bröder
tappert ſitt anfall han gör, med ſådan ifver och alfvar,
at på en liten ſtund han fäller de modiga hjeltar
(ſom nyſs ſtodo ſå käcka och ſtålta) ſom oxar i gålfvet.
Komme då hvilken ſom vill, han vet at dem möta med alfvar.
Dig ſkola troget ſtå bi gode, gamle, väl öfvade kämpar,
Fransmannen, Monsieur à vous, Lombarden Signor Vi-fo-brindis;
och ibland alla främſt, den redlige ſvenſke, godt år bror;
jämte den aldrig otörſtige Tyſken ſauf Du rein aus hans.
Böſſor och ſvärd ej brukas, för mörſare här och haubitzer,
morgonſtjernor, och bomber, granater och lätta canoner
gå här ſpetsglas i ſvang, ſtora remmare, muggar och bålar,
fyllda på brädd, djupa tumlare, horn och höga pocaler.
hugg, ſtick och ſlag, icke tåls i et lag (dock ſomlige bjäſſar
finnas, ſom knapt kunna hållas i ſtyr, och älſka at gräla)
krut och lod är här icke i bruk: man nyttjar i ſtället
ägta Renſkt, och Dragon, Ärke-biſchoff och ljuflig Madera.
Moſel, Champagne och Bourgogne af gudarna drickes och älſkas.
Xeres, Canarieſec, Alikant och Tinto och Rotta.
Steinvin, och vin de Lunelle och gammalt Franſkt, blott i nödfall.

Jämte Claret, Hypocras: och flerhanda lystlige drycker.
Sedan är ock gott öl, som Rus skal bringa på banen:
Brunswigs Mumma, Poßnell; Garley, och Halbersta Bryhan.
Zerbst- och Rostocker Öhl, Fyns-Midd, och Westgöta-Mölska;
Knisnak, och Rumeledois; men bort med Kuckuk, och Rastrum.
När nu blåses alarm, och dundras i trummor, och pukor:
Lösn är gifwen, Holà: Rundà — rundà — dadinella;
Sätter i bröste tillika, Gott-åhr- bror- och sauf du rein aus Hans.
Högre Flygelen Commenderar Monsieur A vous: then
Wänstr' in furia, swänger här an Colonel Vi-fo-brindis.
Här gäller an, halft, helt; Sätz an, in floribus hals auf:
Korl-morl-puff; in ein schluck, one tuck, one schmuck, one bart-wisch.
More Palatino, tre på-ra, ne gutta supersit.
Här säts an uti kors, och i qwär; uppå rad, och i runden,
Här sätter an hwar uppå sin man, här sturlas och stormas.
Här är buller, och här är gny, här sorlas, och ällas.
Här mon Barkenmeyer herümmere gahn, med de diupe,
Half-mans höge bocaler; och Herre-drycks-hällande bolkar.
Artolleri bringes an, krit-hwite Brabandiske pipor;
Jämte thet allerskönste Berginske toback, som i staden
Fins; här är eld, här är lunta, gif fyr; låt-gnistra, låt rökia.
Såsom i Nobis krog the nu sittia bland eld uti dimban.
Rus går om-här, han manar, och trugar, han hörter och yrker.
In-til thes at striden är all. Af the modige kämpar
Raglar här en; en staplar, en stupar, och falla the hop-wis.
Wälter här en i bänck, så ränner en hufwud i wäggen.
En ger op andan, och alt; en somnar, och kifwar en annan;
Annor gråter, och ler then tridie; en sitter och qwäder.

jämte Claret och Port och flera retande drycker.
Rus har ockſå godt öl, ſom ſedan han bjuder åt laget
Danziger doppelt bier, Brunnswigs mumma, halberſta Breyhahn
Zerbſt och Roſtocker öl, ſamt gammalt Weſtmans och Roſens
Porter och botten eal: men borrt med tallſtrunt och bult-öhl.
När nu blåſes alarm och dundras på trummor och pukor,
gifves löſen, holà, hurra, rundt om, drick i bottn.
Öfver-commando förs af Godt år bror och ſauf Du rein aus hans,
öfver den högra flygeln à vous har befälet, den vänſtra
ſvänger in furio fram under Colonel Vi-ſo-brindis.
Här man trycker och toſtar, ſätz an, in floribus hals auf
Korl-morl-puff, in ein ſchluck, ohne tuck, ohne ſmuck, ohne bartwiſch;
ſup ſom en ärlig ſvenſk, tre på rad, ne gutta ſuperſit.
Brorſkålar drickas med arm inom arm: man danſar på ſkarfven,
här om hvaran hvar manar ſin man, här glammas och ſtormas.
Här är buller och här är gny, här ſorlas och ſtojas.
Remmare här vandra laget i kring, och följas af djupa
dryckeshorn och pocaler, och fina oſtindiſka bålar.
Artilleriet föres fram med krit-hvita holländſka pipor,
jämte Virginiſk tobak, den bäſta ſom finnes i ſtaden.
Nu kommer eld, här är lunta, gif fyr, lät gniſtra, lät röka.
Här ſom på nobis man ſitter och ſer knapt ljuſen för dimman.
Rus går omkring, han manar, han trugar, han ber och befaller
ända til deſs at ſtriden är all. Af de modiga kämpar
raglar en här, en ſnafvar, en ſtupar, och hopvis de falla.
Ramlar en öfver bänk, ſå ränner en hufvud i väggen.
En ger op andan, och alt; en ſomnar och kifvar en annan;
gråter den andra, ſå ler den tredje: en ſitter och qväder.

En plågar älskog, och bannas en annan om alle siu tusend.
Summan är thet: När alle getapt, och spelet är ute;
Prisen han är tå tin; tig hembärs seger och ähra.
Drick til dager är lius och sömnen rinner i ögon:
När som solen hon är uti närmeste trappa til upgångs,
Lägg tin ögon ihop; tå kommer söteste sömnen,
Giör tig alsintet qwal: war altid lustig, och sorg-fri:
Acht' icke fåfängt ros, eller last, för skam eller ähra,
Ähra så wäl som skam äre wind, och namn utan ingiäld.
Giör hwad tig rinner i hug: ty tig och tin-lika Junkar,
Skrifwen är ingen lag, för larwor löpa små gossar:
Bönder och thylika pack, man plågar skräckia med lagen.
Spinnelen i sin garn bestrickar spinkote myggor;
Getinga snorra sig ut; och slippa the brummande brömsar.
Sådan är almena lag: the fattige fasna, besnärjas;
Stolte och store gå fri, och slippa the trotzige Drottar.
Nu min Hercule kom; utan högre betänkiande följ mig.
Wägen är jämn, och bred, bland rosor och liufliga liljor,
Makliga rinner han hän, genom ängiar och fuchtige dälder,
Skogen är lystig, och qwistarne full af qwittrande foglar.
Allskiöns fruchtbare trä, pomerantzer, och Candiske drufwor,
Allstädes, här och ther wid wägen å bäckarne finnas,
Mänge små menlöse diur, man ser ther spelande springa,
Källor och lefwande watn, fördelt uti mänge små bäckiar,
Ruska så sachtliga fram, genom blanke små glittrande stenar,
Then swale westwind surrar ibland, och raskar i löfwen,
Spridand' en liufwelig lucht, af blommor och hälsosamm' örter,

En plägar älſkog, en annan domderar ſom alla ſju tuſand.
Summan är den: när alla gått af och leken är ſlutad,
priſet då tilhörer dig: dig hembäres ſeger och ära.
Drick til dagen är ljus och ſömnen rinner i ögat.
Och när ſolen har kommit i närmaſte trappan til upgångs:
lägg Dina ögon ihop: då kommer den ſötaſte ſömnen.
Aldrig gör Dig beſvär: var altid luſtig och ſorglös:
Agta ej fåfängt beröm, ej förtal, ej ſkam eller ära:
ära ſå väl ſom ſkam är en ſlägt, et ord utan mening,
gör hvad ſom faller Dig in: ty för Dig och Dina gelikar
finnes ej någon lag, blott barnungar ſpringa för masqver:
bönder och dylikt pack man plägar ſkrämma med lagen.
Spindeln ſnärjer i väfven den ſvaga magtlöſa myggan,
getingen ſurrar ſig lös, ſå väl ſom de brummande brömſar.
Det är en allmän lag: de fattiga faſtna och ſnärjas;
ſtolta och ſtora gå fria och trotſiga drottar ej kufvas.
Nu min Hercules kom och utan betänkande följ mig.
Wägen är jämn och bred, bland roſor och ljufliga liljor,
makligt han ſlingrar ſig fram genom ängar och fugtiga dälder,
ſkogen är ſval, och träden af qvittrande ſångfoglar fyllde.
Alla frugtbärande trän, pomerantzer och candiſke drufvor,
här och der, öfver allt vid vägen och bäckarna finnas.
Månge ſmå menlöſa djur man ſer der lekande ſpringa,
källor och rinnande vatten, fördeladt i många ſmå bäckar,
ſilar ſig ſagtmodigt fram genom glatta glittrande ſtenar.
Weſtanvinden hviner ibland och praſſlar i löfven,
ſprider en ljuflig luckt af blommor och läkande örter,

Susar i sachtan dön, uti skuggan, och lockar i sömnen.
Alt är täckt hwad här ögat ser, och fötterne tröda,
Kom, kom Hercule, kom; utan högre betänkiande, följ mig.
Hercules öfwertalt, som en ung och hitziger Herre,
War uppå språng, steg til, och wille nu följa Fru Lusta:
I thet en annan kom, i Frus hamn, menskelig ansedd,
Doch icke menniskia; men en trofast ädle gudinna,
Hon war sedig uti sin gång, och wyrdig af anseend,
Wigtig i later, full med alfwar, och ährlig af upsyn,
Brun under ögon' och bränd af sol-skin, mager af hulde;
Renlig i drächt, snidhwit, af silfwer- blänckiande klädnat,
Slätt och rätt, och skiär, på thet ährlige gamle maneret.
Thenna lät up sin munn, och talte med alfwarsam ordom:
Hercules ädel af ätt; til ära född och erkoren;
Hwart wil thetta? Se til; Stat stilla; gif acht och betänck tig.
West tu ock ho then är, then med tig snackar i löndom?
Thenne thes pipa så söt tig flistrar, och lockar i drömar?
Tag icke lätteliga råd af then tig icke bekänd är,
Thenna som för tig stod, then tu menst wara gudinna;
Är ifrå Stygia putt, hin styggés dotter och alster.
Lusta ger hon sig namn; Fru Lasta med rätta mon heta.
Doch om laster och skam äro lust; om lust står i odygd;
Billiga med alt fog, mon hon sig kalla Fru Lusta.
Hwad gifwer hon för råd? Gud tröste then ther uppå liter:
Hon; hon leder en wäg både jämn och bred utan omak,
Gent rätt fram, i förderf; han glider all makelig ut- åt
Lutande; lätt til gångs; men bratt, och brattar' åt ändan,

In-

ſuſar med ſagta dån i ſkuggan, och lockar til hvila.
Allt är täckt hvad ögat här ſer och foten beträder.
Kom, kom HERCULES kom, och utan betänkande ſölj mig.
HERCULES öfvertald ſom en liflig lättretad yngling
ren var på ſpräng, ſteg til, och ärnade följa Fru WÄLLUST:
juſt ſom en annan kom, i qvinnos och menſkelig ſkepnad,
dock icke menniſka, men en trofaſt ädel gudinna.
Hon var ſedig uti ſin gång, til väſendet vördig,
jämn i ſin åtbörd, och full med allſvar, och ärlig til upſyn,
brun under ögonen, bränd af ſolen, och mager til hullet:
renlig i drägt, med hvit, ſom ſilſver blänkande klädnad,
ſlätt och rätt, men ren, på det ärliga gamla maneret.
Denna uplät ſin mun och började alſvarſamt tala.
HERCULES ädel til börd, til ära boren och utvald,
hvart vill Du gå? Se til, ſtå ſtilla, gif akt och betänk Dig.
Vet Du väl hvem hon är ſom med Dig ſnackar i löndom?
hon hvars pipa ſå ljuſt Dig dårar och lockar til drömmar?
tag icke haſtigt råd af den ſom icke Du känner:
denna ſom inför Dig ſtod, ſom Du anſåg vara Gudinna
är ifrån Stygens brädd en afgrundens dotter och alſter.
WÄLLUST kallar hon ſig: men rättaſt hon LAST borde kallas.
Dock om laſten är vällust, om nöjet beſtår uti odygd,
billigt då med allt fog hon namn af WÄLLUST må bära.
Hvad gifver hon för råd? Gud tröſte den deruppå litar:
hon: hon leder en väg ſom är jämn och bred, utan möda
ända fram til förderf: den halkar ſmåningom utåt
ſluttande: lätt at gå: men brantare ſtändigt åt ändan,

In til theß ther är intet mer håld: then resande måste,
Rånn och rånna til thes han störter och stadnar i afgrund'n.
Ther honom harm, jämt ånger och we, och åwarande jämmer,
Samwetes=agg, och qwal, then odödlige masken, och elden
Möta med öpen gap, och anamma til åwige plågor.
Wakta min wän, se til, si thenne blir änden å frögden,
Som tig thenna så skönt afmålar, och bildar i sinnet!
Nej, min son, icke så; til sälhetz paradis ingen
Nåkas i så måtto; sömn, och rus, och lekar, och löje,
Föra tig inte ther in: Men idkesamt arbet och omak,
Nyktert lefwerne, lust til åhrlighet, alfware wisdom,
Leda tig in uppå min', thet är dygdenes stenige fot=spor,
Min wäg han är uti förstone trång, bland stubbar, och stenar,
Muddig och ojämn, diup, och bewext med tistlar, och törne,
Bär alt upföre stiält, mot wändlige klackar, och klyfter,
Tils emot ändan: ther tig tröttan och klifwande, möte
Styrk, och Tröst; the räckia tig hand, the stödia, the lyfta,
In til thes tin fot är fästad, och stadder å banen,
Som sedan äfwen, och god, tig förer i salighetz hallar.
Här blifwer omak och arbete lönt, tin möda bekrönes
Med obegripelig hugnad och frögd, samt ewiga lisa,
Oförwanskliga nögd, och glädie titt hierta belysta;
Tu tå finner i Högdene nåd, och täckelig ynnest,
Hos både qwinnor och män; tu fägnas och åhras af allom.
Fröja med hennes son; them fly som paddor och ormar:
Fröja med hennes son, äro farlige, skadlige gäster:
Liusliga träda the til; men swika med ånger, och ymka,
Hälsa, med mod, och blod, godz, penningar, heder och åhran,

ända til deſs der är ingen hejd mer; den reſande måſte
ſpringa til deſs han ſtörter och djupt i afgrunden faller;
der honom harm, och ånger och ve, och evärdelig jämmer,
ſamvetets agg och qval, den odödlige maſken, och elden
möta i ſvaljets djup och anamma til eviga plågor.
Wakta Dig derför min vän, ſe ſålunda lycktas den glädje
ſom hon Dig målar ſå ſkönt, och nu Din inbildning dårar.
Nej, min ſon, icke ſå; til ſällhetens paradis ingen
ſålunda närmar ſig: ſömn, och rus, och lekar, och löje
föra Dig icke derin: men idkeligt arbet och möda,
nyktert lefverne, luſt til ärlighet, alfvarlig visdom,
leda Dig in uppå min, det är dygdens ſteniga fot-ſtig.
Min väg den är i begynnelſen trång, bland ſtubbar och ſtenar,
måddig och ojämn, djup och bevuxen med tiſtlar och törne,
ſtändigt den upföre bär, med farliga branter och bråddjup
tils emot ändan: der, Dig tröttad och klifvande möta
Styrka och *Tröſt*: de räcka Dig hand, de ſtödja, de lyfta,
ända til deſs Din fot är fäſtad, och ſtadig i banan,
ſom ſedan jämn och god Dig förer til ſällhetens ſalar.
Här blifver möda och arbete lönt, Din vandring bekrönes
med obegripelig hugnad och fröjd, ſamt evärdelig hvila,
oföränderligt nöje och glädje Ditt hjerta då tjuſa;
då du finner i högdene nåd, då vinner Du yunneſt
både hos qvinnor och män; Du hyllas och äras af alla.
Fröja med hennes ſon dem fly ſom paddor och ormar:
Fröja med hennes ſon äro farliga, ſkadlige gäſter.
Vänligt nalkas de Dig; men ſvika med ånger och ledsnad;
hälſa, och mod, och blod, gods, penningar, heder och ära

Stiäla the sinom wärd, och drifwan å lykton ur husom.
Armod och hån och spott, ondt samwet och kränckliga plågor,
Lemna the then, them hyser; och then, them främjar och älskar;
Så löna the! bort, bort med sådana gäster ur huset:
Astrild sägs wara blott, och blind; doch snäller och hurtig;
Liten af wäxt; med bloss och pilar, och boga bewäpnad;
Snar-fotad, och försedd med flychtige gyllende wingar;
Sant äret; Han är blott utaf blygd; skam-naken af öhra;
Blind uti wett; men klok, och snäll uti lister, och arghet,
Liten och lätt utaf dygd; en olyks-fogel af uphof,
Läm honom wingarna; bräck hans boga; gör pilarna stumpa;
Släck hans fackel, och eld, med arbet, och ährligit upsåt;
Fly och fächt' icke minder å rygg (som Tartarna sed är)
Drif bort Lättja, så trifs icke Kättja; så swinner ock Slättja.
Rus kör här-ut, med tummel, och sus, och hans yrene sälskap:
Ty ther Rus håller hus ther dwäls icke wisdom och frode.
Ingen dygd uprinner, och gror wid win, och i glasom,
Wisdomen hafwer sin wist i thy torra: Så säya the gamle.
Dagligit öfwerflöd uti mat, och i dryck höfwer ingom
Wisan man: Förnuftenes anda thet dämpar, och qwäfwer.
Win är en qwalm; ett moln uti druckne mans hwimlande hiernas
Som then skiära förnuftsens sol, så styggliga dunckar,
Dunklar i tökn, i wahn-wett, i därhet, och barnsliga fåhnsko,
Ei käre si, huru täcker är Rus, när läpparn', och ögonen drypa,
Ther han wagglar här om, full-skinner han ståner, och stankar;
Ther han sitter, ei wet, hwad han talar, wemar, och åhkas.
Pigorna le ther i wrån, och drängiarna smystra på golfwet.
Barnen gråtande löpa med rop, ô Möme, si busen!

ſtjäla de från ſin värd, och drifva den ſiſt ut ur huſet.
Armod, åtlöje, ſkam, ondt ſamvet och ſjukdom och plågor
lemna de den dem hyſer, och den dem gynnar och älſkar.
Så de löna, bort, bort med ſådana gäſter ur huſet:
Astrild ſägs vara blott och blind; dock liflig och hurtig;
liten til växt; med bloſs och pilar och boga beväpnad;
ſnabb på foten, förſedd med lättrörda gyldene vingar;
ſanning är det: han är blott på blygd, och naken på ära;
blind til ſitt vett, men klok och ſärdig i liſt och i arghet,
liten och lätt uti dygd, en olycksfogel til ſlägte:
Klipp honom vingarna; bräck hans boga; gör pilarna ſlöa:
ſläck hans fackla och eld med arbet och alfvarlig vilja:
fly ock, likſom Tartarn under flykten, frimodigt fäckta.
Drif bort Lättja, ſå trifs icke Otuckt och Fåfänga rymmer.
Rus kaſta ut, med buller och ſus, och hans yrande ſällſkap.
Ty der Rus håller hus der dväljes ej klokhet och visdom.
Ingen dygd uprinner och gror vid vin och i glaſen:
Visdomen trifves med nykterhet blott: ſå ſäga de gamle.
Öfverflöd uti mat hvar dag, och i dryck höfves ingen
vis man: det dämpar och qväfver förnuſtets lefvande anda.
Vin är et qvalm et moln i den drucknas ſvindlande hjerna,
ſom den klara förnuftets ſol fullkomligt fördunklar,
ſänker i töcken, i vanvett, i dårſkap och barnſlighets joller.
Se hur behaglig är Rus när ögon och läpparna drypa;
än han ragglar omkring, och i ſyllan vrålar och ſtånkar;
är han ſitter, vet ej hvad han talar, han vämjes och äcklas.
Pigorne le der i vrån, och drängarne grina på golfvet.
Barnen gråtande löpa med rop, aj mamma, ſe buſen.

Weſt tu hwad ånden han år? huru froßare lefwerne lyktas?
Såſom en oxe beſkård til offer, han gödes å ſtalle,
Rundelig in til thes, han prydd med krantzar, och blomſter,
Föres uti ſtor ſtåt, föregångande trummor och pipor,
Til en faſelig ort, ther altar och eld honom bida,
Ther liuter han ſin död, af Slacktare-klubba bedöfwad,
Ther blifwer han dels brånd, dels kråsliga kokad och åten,
Dyrt måſte han ſin brådſt, ſin ryckt, och hafra betala.
Rått uppå thy-lika wis, gåret an med ſwermare lefnat;
Daglige rus, uti ſus, banketerning och kråſlige gåſtbod;
Harpor och ſpel och dants, låttfårdige lekar och natt-gång
Ett ſinn, uti lika måtto, the dyrliga måſte betalas;
Klagan i gråt, med jåmmer, och ach, blifwer ånden å leken.
Therföre, ſtat tu nykter, uppå tin wakt: tina tanckar,
Anſlag, och ord; tine giårningar all' tu grunda på Gudz bud.
Gud han år åhrones Gud; Gudz anſichte lyſer oß åhran.
Åhran år dygdenes rof, och dygdenes grundwal år åhran.
Tit måttar all Gudz lag; then oß allom i ſielfwe naturen
Faſt inpråntat uti wår ſiål, och ſamwete lyſer.
År nu wår ſiål utan ſkiål? eller åre wi fånad och beſtar?
Slåckie wi ſjelf wår eld, och dåmpe thet andlige Liuſet,
Thet ſom oß Skaparen i wårt bröſt, hafwer eldat och uptåndt,
Til wår ſalighets lyſn, och ledſn. Huru? wele wi ſielfwe
Wånda wår anſicht' ifrån Gudz anſicht, och ſånk' oß i mörkret?
Hwad blifwer af wår ſiål, then Gud oß ſielfwer har inblåſt?
Ack! then ådela ſiål! then wi ſå förbarmliga ſtörte!
Hwad blifwer af wår hamn, och menniſkio-namne wi förom?

Vet Du hvad ſlutet är? huru froſſarens lefverne lycktas?
likſom en oxe beſkärd til offer, ſom gödes på ſtallet
vällustigt til den tid, han prydd med kranſar och blomſter
föres, med mycken ſtåt, vid ljud af trummor och pipor,
borrt til en faſelig ort, der altar och eld honom bida;
döden möter han der, af ſlacktarens klubba förkroſſad;
antingen för at bli bränd eller kräsligt tillredd och äten:
måſte då dyrt ſin ryckt, ſin mjöldrick och hafra betala.
Så, och på ſamma vis det går med en ſvärmares lefnad.
Dagliga rus, uti ſus, kalaſer och kräsliga gäſtbud,
harpor och ſpel och dans, lättfärdiga lekar och nattgång,
en gång, på ſamma ſätt, de måſte dyrköpt betalas:
klagan med gråt, med jämmer och qval, blifver ändan på leken.
Derföre var Du nykter, och på Din vakt: Dina tankar,
anſlag och ord, Dina gerningar grunde Du alla på Guds bud.
Gud han är ärans Gud; Guds anſigte lyſer oſs äran.
Åran är dygdens rot, och dygdens grundval är äran.
Dit ſyftar all Guds lag; ſom oſs alla af ſjelfva naturen
fast inpräglad uti vår ſjäl, och ſamvete lyſer.
Är nu vår ſjäl utan ſkäl? eller äre vi fänad och vilddjur?
ſläcke vi ſjelf vår eld, och dämpe det andliga ljuſet,
hvilket oſs ſkaparen i vårt bröſt hafver danat och uptändt,
til vår ſalighets fackla och ledare? vilje vi ſjelfve
vända vårt anſigte från Guds anſigte, ſänkas i mörkret?
hvad blifver af vår ſjäl ſom Gud oſs ſjelf hafver inblåſt?
Ack! denna ädla ſjäl! ſom vi så ömkligen ſtörte;
hvad blifver af vår hamn och menniſkonamnet vi före?

Hwad blifwer af Gudz belåt', af Skaparen tryckt i wår hiertan?
Nej, min Hercule, nej! then wägen han kämer oß intet.
Dygdenes stig synes träng, och mörck, them latom och blindom:
Är doch en Hår-stråt, then Gud sielfwer han lyser och leder.
Hwar i består tå dygd? medan dygden är siälenes hälsa?
Dygd är at älska sin Gud, Hans bud och stadgar at hålla;
Dygd står i rättwisa, ther hwar och en sin rätt blifwer ägnat;
Ingen af ingo beskadd til lem, lif, ågn, eller ära;
Dygd lider intet wåld; öfwer-åst hon styrer, och ägång;
Lider ei arman man förtryckes af högmod, och orätt.
Dygd, är uträckia sin hand, til styrck them usla betrycktom.
Dygd står i fagert mod, gott lefwern', och ärbare seder,
Nychterhet, och ren siäl, uti tucht, och okränckliga kyskhet.
Dygd står i wett, och i plicht; huru, hwar, hwad, när, hurulunda:
Hwarföre, hwart bör ske: ty dygd wil granlaga lämpas.
Dygd wågar intet på slump; doch slump, botas ofta med snille.
Dygd söker råd; flyger inte förr än hon koxar, och huxar,
Dygd flyr lögn; ther lögn kommer in, går dygden å dören.
Luft-strek, stor språkeri, lame salbader, irrige hiern-hwärf,
Theß äro skändlige fel; som bringa sin Herra på skammen.
Dygd med skämt sig täckelig gör, uti tid och i ställe:
Tager och gier med hof, så mycke som öhrone likar,
Allt utan agg; utan lag wari långt bort galla, med galnu.
Hof är i all ting bäst plump stickenhet anstår en narr wäl.
Dygd lider ingen spott, för nesa tå wäljer hon lif-lat.
Dygd står i manna-mods styrck, sig låter af ingo förfära;
Motgång, sorg, fegd, watn-och elds nöd, dunder och döden,

Ach-

hvad blifver af Guds belät af ſkaparen tryckt i vårt hjerta?
Nej, min Hercules, nej! den vägen anſtår oſs icke.
Dygdens ſtig ſynes trång och mörk för de lata och blinda:
är dock en öpen väg den Gud ſjelf lyſer och leder.
Hvari beſtår då dygd medan dygden är ſjälenes hälſa?
Dygd är at älſka ſin Gud, hans bud och ſtadgar at hålla;
dygd är rättviſa, ſå at en hvar hans rätt blifver ägnad,
ingen af någon ſkadad til lem, lif, gods eller ära;
dygd lider intet våld: hon öfvervåld afſtyr och tvedrägt;
lider ej at den arme förtryckes af högmod och orätt.
Dygd är at räcka ſin hand den usla betryckta til ſtyrka.
Dygd är et öpet väſen, godt lefverne, ärbara ſeder,
nykterhet, en ren ſjäl, ſedigt ſinne och okränklig kyſkhet.
Dygd ſtår i vett och i pligt; om hvar, hvad, när, hurulunda,
hvarföre all ting bör ſke: ty dygden bör granlaga öfvas.
Dygd vågar intet på ſlump: men ſlump botas ofta med ſnille.
Dygd ſöker råd; flyger ej innan förſt hon ſett och betänkt ſig.
Dygd flyr lögn: der lögn kommer in går dygden på dörren.
Luft-ſlott, ſtorſkryteri, tomt prat och yrande hugſkott
äro föragtliga fel, ſom bringa på ſkam den dem äger.
Dygd med afpasſadt ſkämt efter tid och ort är behaglig,
tager och ger med måtta ſå mycket ſom ägnar och anſtår
allt utan agg: förſvinne all galla och regellös illſka.
Måtta i all ting är bäſt, plump ſtickenhet anſtår en narr väl.
Dygd ej lider förakt, och föredrar döden för neſan.
Dygd beſtår i en manlig kraft ſom af intet förfäras:
motgång, ſorg, krig, vattn och eldsnöd, dunder och döden

Achtar hon alt för lek; hon winner, och segrar i döden.
Ser tu min Hercule, then gudomlige dygdenes höghet?
Dygd är en siälenes skatt, ther guld och penningar alle,
Ei måge liknas emot; är ädlar' än dyrbare stenar.
Märck, min son; som dygd sig grundar å Gud, och i ähron.
Så är ock ingen dygd, som icke berör uppå wisdom:
Wett är dygdenes lius; och wisdom är dygdenes öga.
Wett hörer arbete til; wins ei utan idkeligt omak.
Alt hwad träffligit är, hwad högt, och i kostliga wärde;
Alt hwad prisligit är, hwad lof, och rosande wärdt är,
Alt gifwer oß wår Gud, genom idkesamt arbet, och yrkan.
Lärdom af idkan går; men wisdom aflas i lärdom.
Lärdomen är ett frö; ther af wisdom gröder i hiertat.
Märk thet: Wisdoms fader och moder är' arbet, och lärdom.
Far-lös, och mor-lös, tynes han af; och trånar i wan-rykt.
Siälen i allom är enahand' art, utaf himmelisk ädli:
Skilnaden är; at then ene, som glömd, blir liggiand' i stoftet.
Ther then andre tags upp; hon waskas, hon skires, och krattsas,
Slättas, och igrafs allrahand prydlige form' ock figurer,
Sådan är skildnan uppå then siäl, som är lärd, emot olärd.
Siälen i menisskio kropp som en eld förborgad i flinto;
Finner hon ei sitt stål; så gnistrar hon aldrig i blysning.
Kåtkarla, torpare, träler, och almena pack bruke siälen,
Int' ann' i ställe för salt; at kroppen icke må rottna.
Siälen är hwars mans ägnd; men blind och bunden i mörker.
Wisdom är siälenes sol, som töknen skingrar och dimban,
At hon skynliga se kan hwad henne tienar och höfwer.
Äst tu ei lärd; tro tu inte, tu west hwad rätt eller orätt,

anſer hon allt för lek: hon kämpar och ſegrar i döden.
Ser Du, min Hercules, der den gudomliga dygdenes höghet?
Dygd är en ſjälens ſkatt hvarmed guld och penningar aldrig
kunna förliknas, och ädlare är än dyrbara ſtenar.
Märk min ſon, likſom dygd ſig grundar i Gud och i äran,
finnes ock ingen dygd ſom icke beror uppå visdom.
Wettet är dygdens ljus: och visdom är dygdenes öga.
Wett fordrar arbet och flit, och vinnes ej utan möda.
Allt hvad förträffligt är, hvad högt är och utmärkt i värde,
allt hvad berömligt är, hvad lof och högaktning värdt är,
allt gifver oſs vår Gud genom flit och et ihärdigt arbet.
Lärdom beredes af flit: men visdom aflas af lärdom.
Lärdomen är et frö hvaraf visdom upgror i hjertat.
Märk, at visdomens fader och moder är arbet och lärdom.
Fader- och moderlös tynar hon af och i vanſkötſel trånar.
Själn är hos alla af lika natur, af gudomeligt urſprung:
ſkillnaden är: at den ena ſom glömd blir fäſtad i ſtoftet,
medan den andra tas up; hon aftvås, hon renas och jämnas,
ſlipas och präglas på åtſkilligt ſätt med de ſkönaſte bilder.
Sådan ſkillnaden är mellan den ſom är lärd, och en olärd.
Själen i menniſkans kropp är ſom elden förborgad i flintan;
gnides hon ej mot ſtålet ſå bryter hon aldrig i gniſtror.
Lågt och obildadt folk och hopen må fritt bruka ſjälen
endaſt i ſtället för ſalt, at kroppen icke må ruttna.
Själen är hvars mans lif, men i början blind och i mörker;
visdom är ſjälens ſol, ſom ſkingrar töknet och dimman,
at hon klart måtte-ſe allt hvad henne gagnar och anſtår.
Är Du ej lärd, ſå tro ej Du vet hvad rätt är och orätt,

Godt eller ondt är i sanning, ell' eljes i skinliga måtto;
Profwen är konstrik; skyns oft flärd uti glimmande gull-glanz.
Wil tu nu seja min Hercule; mången är lärd: men en åsna,
Toker i alt thet han talar, och gör, en tylper i gästbod:
Doch är han lärd. Nej, Hercule, nej; En sådan är olärd.
Fast honom flödde latin öfwer dronen ned uppå skägget.
Then sine seder, och ord; sine lyster, och anfödde sinne,
Inte wet häll' uti töm; styra, fogligen hyssa, regera.
Han är en olärd man; ware Doctor, ell' hete Magister.
Än året ett, som märkligit är: Om än allhanda lärdom,
Allskönsdygder, och himlisk wett titt hierta bekröna;
Och then ädele mildhet allen hon fattas i kronan;
Så är' all' öfriga dygder af intet lius, utan anseend.
Jag sad' i förstone, Gud är dygdenes grundwal, och uphof.
Nu, hwad är Gud? Gud är god, och sielfwe godhetenes ursprung.
Ther icke röns någe gott; ther är ingen Gud, eller ähra.
Dygd utan dadlige mildhet, en dunst är; en målning i watne;
Skugg' utan kropp; en fyllning af wind; et hliom, och ett nordblys.
Födder är ingen man för sin skull allen hit i werlden,
För sin omåtlige lust, eller all-stund-torstige swalg skul,
Fått hafwer ingen lif. Ty såsom plantor och örter,
Fänat, och fogel, och diur i skogen, och fiskar i watnet,
Alle til menniskio-tienst äro skapad', och ärnad' af Herran;
Så är ock mannenom man, til froma, then ene, then androm,
Ordnat af Gudz försyn; then lägre skal tiena then högre:
Torftiger afla bröd af rikdom, med tienster och slögder;
Store befrämje the små, then högre skal hielpa then lägre:
Therföre lef ock tu så, at andre må prisa sig sälle,

godt eller ondt i ſanning, och hvad allenaſt ſå ſynes.
Profvet är konſtigt, och ofta är flärd i det guldet ſom glimmar.
Vill Du nu ſäga, min Hercules, mången är lärd, men en åsna,
tokig i allt hvad han talar och gör och tafatt i ſamqväm,
dock är han lärd. Nej, Hercules, nej! en ſådan är olärd,
faſt honom flödde latin öfver öronen ned uppå ſkägget.
Den ſina ſeder och ord, begär och medfödda lynne
icke vet hålla i ſkick, ſtyra, tilbörligt hyfsa, regera,
han är en olärd man, vare Doctor ell' hete Magiſter.
Än är det et ſom märkeligt är: om än alla ſlags lärdom,
alla ſlags dygder och himmelſkt vett Dit hjerta bekröna
och den ädla mildheten blott ſkulle fattas i kronan,
då är all öfrig dygd utan yttre värde och klarhet.
Förſt jag ſade Dig, Gud är dygdens grundval och uphof.
Nu, hvad är Gud? Gud är god, och ſjelfva godhetens urſprung.
Der icke röns något godt, der är ingen Gud eller ära.
Dygd utan verkſam mildhet en dunſt är, en afbild i vattnet,
ſkugga blott utan kropp, et dån af vinden, et norrſken.
Född är ingen menniſka blott för ſin ſkull til verlden;
ingen allen för at fylla begär och en omättlig åtrå
erhållit anda och lif. Ty ſåſom plantor och örter,
boſkap, och foglar, och djur i ſkogen, och fiſkar i vattnet
allt til menniſkans tjenſt är ſkapadt och ärnadt af Herran;
så ock den ena menniſkan är den andra til nytta
gifven af Guds förſyn: den lägre ſkall tjena den högre,
torftiga vinna ſit bröd af de rika med tjenſter och ſlögder;
ſtora befrämja de små; den högre ſkall hjelpa den lägre:
derföre lef Du ock ſå at andra må ſkatta ſig ſälla

Af tina mildhets frucht: war allom nyttig i werlden.
Tänck ock, Hercule, på tin ätt, och adelig härkomst.
Mången af ned-trådd rot, och oachtande fnösköte stubbar,
Spriter här ut, skiuter upp, får löf, och kommer i blomma;
Mången af fattigt blod, utkommen ur tak-lösa kåtor,
Stiger alt op åt, och op, genom dygd och berömlige dater,
Til thet yppersta mål, utaf heder, och adelig höghet:
Fins theremot ock then, som högt op i rike palatzer,
Boren i silkes sång, af Gud wälsignad i waggan,
Fiärran af heden-hös, wet leda sin adel och ahner;
Men thet klagligit är, så nyttjar sin adel och ahner,
At han i ställe för ros, för pris, för heder och ähra,
Sagnar sig hån, och spott, och alsom-största wahn-ähra.
Lides af ingen man; men af alle begabbas och hatas,
Allom en öfwerlast, och jorden en afrapi börda.
Icke så du, min Son: tin plicht tu tager å wahra,
Wetandes at en man sine Fädgars titlar och ahner,
Håller i wärdigt pris, och i ing' hand måtto besläckiar,
Inte benögd med thet, at the hafwa bracht tig i liuset,
Utan at tu samme lius, med titt lius widgar och ökar.
Såsom en lampa sin eld förkofrar och lyser i mörkre,
Alt medan hon sin spädsl och näring niuter af oljo;
Så wil ock adels ständ med öfning af adlige dygder,
Hållas uti sin glantz: Tryter här af dygdenes oljo;
Släckt blifwer Adels-glantz; och lampan hon tynes i mörker.
Snöd är en Ädelman, them sielf sine dygder ej adla,
Snöd är en Ädelman, then mors qwedet adlar allena.

genom Din mildhets frugter: var alla nyttig i verlden.
Tänk ock HERCULES på Din ätt och adliga härkomſt.
Mången af trampad rot och föraktade mosſiga ſtubbar
utſpricker, ſkjuter i höjd, får löf och kommer i blomma:
mången af fattigt blod, ſom utgått ur taklöſa kojor,
upſtiger mer och mer, genom dygd och berömliga dater,
allt til det ypperſta målet af heder och adelig höghet:
deremot finnes ock den, ſom högt uti rika palatſer
boren i ſilkes ſäng, af Gud välſignad i vaggan,
fjerran från hedenhös vet leda ſin adel och anor;
men, hvad beklagas bör, ſå nyttjar ſin adel och anor
at han i ſtället för lof och beröm, för heder och ära
vinner förakt och ſkam, och af ſtörſta vanära höljes,
lides af ingen man, men af alla begabbas och hatas,
liggande alla til laſt, och jorden et afſkräp, en börda.
Icke ſå Du, min Son: Din pligt Du noga må vårda,
vetandes at en man ſina förfäders tittlar och anor
håller i värde, och ej i någon måtto befläckar;
icke dermed blott nögd at de hafva bragt Dig i ljuſet,
utan at Du ſamma ljus med Dit ljus vidgar och öker.
Likſom en lampa ſin eld förökar, och lyſer i mörkret
allt i den mån hon ſaft och näring njuter af oljan:
ſå bör ock adeligt ſtånd med öfning af adliga dygder
hållas uti ſin glans: om af dygdens olja det tryter,
ſläckes all adelig glans, och lampan tynar til mörker.
Uſel den ädling är, ſom egna dygder ej adla,
Uſel den ädling är, ſom börden adlar allena.

Sidst tu wille betrachta then aldrig-hwilande tiden.
Ungdomens åhr uti brunst rasa fort, som en ilande hwirfwel,
Åldren i miugg, omärckt, sacht-smilande, smyger i ställe.
Hwarföre gif god acht opå glaset, at tiden i hwimsku,
Ei löper hän: men lär, och giör hwad godt är i tida.
Tänck hwad ett osnygt diur, en gammal, och dygde-lös man är.
Ålderen har sin wanck; när stöd, och stolparna bugna,
Gaflarna luta fram-ut, och wäggarna slå sig i rämnor,
Taket gistnar i dropp, och huset begynner at braka;
Qwarnen har ingen gång, eller gny, och fensterne mörkia;
Malört utur hwar knut, döfwe nässlor i springiorne wäxa;
Hanan å gyllende brand', springer inte mer om, lokar halsen,
Lyder alzingen wind; men henger, och hotar at falla;
Harpan hon är förstämd; lyder intet; strängiarne snarra.
Tå är i samma palatz slätt lust mer; frögden är ute;
Gästebod, harpor, och dants hörer op; både tiensthion, och husbond'n
Tänckia sig om, huru the må huset, och herberge rymma:
Sådan är menniskio-kropp: när äldren kommer, och åhren
krökia tin hals och rygg; både händer, och hufwudet darra,
Knän blifwa styf, tin fot han waglar, och måst tu på sidston
Trefotad hielpa tig hän, som barnen i början, å fyra;
Winter-blommor opå tin kinn, som saft-löse plantor,
Gro, och gräna med hast: och hösten i hufwudet hyser;
Hären flyta tig af, som wisnade löf utaf aspen,
Skallen snöd bliker ut, ther nu spela krusade lockar;
Tänderne fall', och fahlna ther hän, the qwarlefde stumpar,
Winn inte mala sin mäld, men mälet the märkliga stympa;

Gro-

Sidſt må Du ock betänka den aldrig hvilande tiden.
Ungdomsåren i lek raſa fram ſom en ilande hvirfvel,
åldren i miugg, ſagtmodigt och omärkt ſmyger i ſtället.
Derföre märk Du noga på glaſet, at tiden ej fåfängt
löper förbi: men lär och gör det goda när tid är.
Tänk hvilket oſnyggt djur en gammal, dygdelös man är.
Åldren har ſina briſter: när ſtöden och ſtolparne bugna,
gaflarna luta ſig ut, och väggarna falla i rämnor,
taket giſtnar til dropp, och huſet begynner at braka;
qvarnen har ingen gång eller gny, och fenſterne mörkna,
malört ur hvarje knut och näslor i ſpringorna växa;
hanen på kroppåſens högd mer ej vänder ſig, lutar ſit hufvud,
lyder alsingen vind, men hänger och hotar at falla,
harpan förſtämd, kan ej upſtämmas mer, och ſträngarne ſkorra.
Då är i detta palats föga nöje; frögden är ute;
gäſtabod, harpor och dans höra up: både tjenſthjon och husbond'n
tänka ſig om huru de må hus och herberge rymma:
ſådan är menniſkans kropp: när åldren kommer, och åren
kröka Din hals och Din rygg; Dina händer och hufvudet darra,
knäna bli ſtyfva, Din fot den vacklar, intil deſs Du måſte
trefotad hjelpa Dig hän, ſom barnen i början på fyra;
vinterblommorna på Din kind, ſom ſaftlöſa plantor
gro, och gråna med haſt: ſig höſten på hufvudet lägrar;
hvitnade borrtfalla håren, ſom viſnade löfven af aspen,
ſkallen blir tom och blek, hvareſt kruſade lockar nu leka;
tänderna falla och murkna: de återſtående ſtumpar
kunna ej mala ſin mäld: och uttalet ſtympas och villas;

Örone döfna sin kos, och hörslen hon tappar, och tyner,
Ögonen dunkla sin kos, och synen molnar i mörkre;
Krafter och allt siker hän, och döden kikar ur ögon:
Wett, och sinne gå bort; fördwålmas i dwas, och i glömskos
Döden är yttersta målet, i thy wi samkas, och åndas.

öronen borrtdöfna, hörſeln aftynar och ſlutligen uphör,
ögonen dunklare bli och ſynen ſläckes i mörker:
krafter och allt förfaller, och döden blickar ur ögat:
vett och ſinne förgå och ſöfvas i dvala och glömſka.
Döden är ytterſta målet, der alle vi ſamlas och ändas.

Anmårkningar.

Vers. 1. *arla*. Detta ord, hvilket eljest lätt kunnat utbytas emot *tidigt*, har jag bibehållit, dels i anseende til dess välljud, dels emedan det förekommer både i vår Cateches och vår Psalmbok, och derföre troligen af de flesta förstås. — *i första sin ungdom*. Denna numera ovanliga construction skulle svårligen på detta ställe kunna ändras, utan at störa uttryckets och versens värdighet.

Vers. 2. *tvik*. Längre fram förekommer *tvikan*. Det torde hafva varit et poëtiskt sjelfsvåld at här nyttja detta ord enstafvigt.

Vers. 5. *Trippar ett artigt Wif, doch lätt af later, och anseend*. Ordet trippa har numera alldeles öfvergått til en burlesk bemärkelse. Det är visst icke rätt öfversatt genom ordet trädde, men jag tviflar at vi nu äge i vårt språk något ord, som fullkomligt kan gifva poëtens åsyftade mening. Här, som på flera ställen har jag valt, at bibehålla poëmets värdighet häldre än at, på dess bekostnad, troget öfversätta. Ju mera språken förfinas och orden på et minutiöst sätt bestämmas, desto större svårigheter möta skalden at genom enkla uttryck framställa bilder och målningar. En jämnförelse mellan STJERNHJELMS original och min öfversättning deraf, skall derom öfvertyga hvar och en tänkande läsare Den bestämmer utan tvifvel et stort afstånd mellan hans och mit arbete, men den torde dock vara lärorik, och icke ur sit rum på en tid, då man tyckes vara nära at anse verskonst och skaldekonst för ord af lika betydelse. — *Wif* har här samma bemärkelse som Weib, och icke som man i sednare tider nyttjat det — ä g t a p a r. — *lätt af later*. Denna construction förekommer ganska ofta i detta poëm. I stäl-

let för *af* i denna mening nyttje vi nu *til* och *i*. *Later* brukas ej mera i alfvarfam mening. Synes mig rigtigt öfverfatt genom åtbörder.

Vers 7. *Glimmand i pärlor och guld* &c. Här hafve vi åter antagit at nyttja præpofitionen af i ftället för *i*.

Vers 10. *Käck-ögd*. et mycket målande uttryck fom vi olyckligtvis förlorat, och fom blott ofullkomligt här blifivt gifvet genom ordet fräck.

Vers 12. *Lufta*. Med detta ord menar poëten fumman af alla finliga begär. Jag har trott at det kunnat öfverfättas genom ordet Vällu ft, ehuru jag förutfer at ganfka många taga det i en alltför infkränkt bemärkelfe. *i verldenes ändar*. Här, fom på flera ftällen förekommer præpofitionen *i*, der vi nu bruke kring.

Vers 15. *tröger å fot*. trög på fötterna: fubftantivum fättes här flera gånger i fingularis under en collectiv bemärkelfe. Det poëtifka fpråket har utan tvifvel mycket förlorat deraf at detta bruk kommit ur modet. — *Tunglynt*. Tung til lynnet, tungfint.

Vers. 16. *folkot i klädom*. Rätta bemärkelfen på folkot har jag ej kunnat igenfinna, få vida icke dermed menas fölig, nedfölad, fmutfig. Ordet ofnygg fom jag förut infört ger famma tanka, hvarföre jag tillagt adjectivum hängande, hvaraf bilden ej ftöres.

Vers. 16. *Svimmel* — et flags vildhafra fom när den ätes fkall verka yrfel och fömn.

Vers. 21. *Drifig och kön* — har jag öfverfatt med det enda ordet fräck, hvilket väl pasfar på den perfon här befkrifves. *Kön* fvarar eljeft mot det tyfka ordet *Kühn*. — *med myfande munne*. Enligt latinen regerar præpofitionen med på detta ftälle ablativus, och fubftantivum mun är declineradt. Jag känner ej med fäkerhet om det varit et gällande bruk at i tal och fkrift efter cafus ändra ordens ändelfer. I detta poëm förekommer det ofta, och bidrager hufvudfakligen til verfens välljud, kanfke ej för den, fom ovan vid fjelfva bruket, läfer verfen

första gången, men säkerligen för hvar och en som studerar sig in i det gamla språkets anda, och kan föreställa sig dess ljud.

Vers. 23. *ålit.* önskan, åtrå.

Vers. 24. *hvart.* hvarken.

Vers. 26 & 27. *Tittarne &c til älskog.* En trogen öfversättning här. af skulle ej våra fina, men kanske tillika mindre oskyldiga öron uthärda. Vårt sätt, at blott med et genomskinligt flor täcka de bilder, hvilka vi ej vilje visa i sin nakenhets blygd, är visst icke oskyldigare än de gamlas, at nämna hvar sak med sit ord, och enkelt beskrifva hvart phænomen. Jag vill deremot icke neka at det ofta är behagligare, och alltid mera retande. — *Tittar,* Zitze, bröstvårta.

Vers. 29. *Kättja.* Detta ord hade säkert icke, under STJERNHJELMS tid, en så grof bemärkelse som nu, utan synes mig lämpeligen öfversatt med Otuckt.

Vers. 30. *Sällsynt.* svarar här emot fällsam.

Vers. 32 -- 36. *Snart var hon — splittrat.* I dessa fem verser förekomma åtskilliga ord, hvilka dels numera icke äga något motsvarande, dels der de kunnat öfversättas ej varit användbara. *Tripptrapp* — trippande steg. *dantzvig å fotom.* vig i fötterna til dans. *brokot och krokot,* brokig och krokig. Krokig är infördt för rimmet skull, och likasom flera af de följande, et af de ord, som man i allmänt tal ofta ordspråksvis använder, utan at så noga gifva agt på deras bemärkelse. Sådana äro, *ringat och slingat,* laggt i ring och i slingor, *lyckjor och nyckjor,* lyckor och knutar, *pappat och knappat,* stofferadt och besatt med knappar, *spitsar och litsor,* spetsar och snören, *beslittrat och splittrat,* utsiradt och prydt med granlåt.

Vers. 38. *Flättja,* torde svårligen genom annat ord än fåfänga kunna öfversättas, häldst hela caractersmålningen inträffar på denna allegoriska person. I Originalet rimma dessa tre handlande personer, hvilket i öfversättningen alldeles gått förloradt, och hvarigenom längre fram åtskilliga effecter af versens ljud uteblifvit. Vi söke numera icke i den

metriſka verſen ſå mycket ſom förr välljud genom likljudande ord, och man ſkulle kanſke ej orättviſt kunna ſkylla STJERNHJELM at någon gång hafva inlåtit ſig i en onödig ordlek, för at vinna et ſådant välljud.

Vers. 39. *en ſlinner en ſälle.* Ordet ſtinn ger på vårt nuvarade ſpråk en helt annan bild än den ſkalden åſyftat. Jag har i deſs ſtälle ſatt fetlagd.

Vers. 47. *Så kommen an* Så kom *han an* hade ſtött poëtens öra, hvarföre han ſå här ſom på flera ſtällen nyttjar det corrumperade ſamtals uttrycket *komm' en.*

Vers. 48. *tidkortelig hansſe.* Jag har vågat nyttja ordet tidkortande, i tanka at hvar och en läſare genaſt ſkall förſtå deſs bemärkelſe, i hvilket fall det ſynes mig ganſka uttrycksfullt. *Hansſe* kan ej lämpligare öfverſättas än genom ordet ſälle.

Vers. 49. *Rapp var thenne gång inte ther hos.* Rapp betyder enligt IHRES gloſſarium citus, velox, haſtig, lätt. Kanſke ſvarar det emot det moderna ordet ſkojare.

Vers. 50. *bunad och hoffind.* *Bunad* ſvarar alldeles mot klädnad, och bibehålles ännu i compoſita hufvudbonad, klädebonad. *Hoffind* betyder följeſlagare omkring en förnäm perſon.

Vers. 51. *Ährbödig ögnlat* — vördnadsfullt ögonkaſt.

Vers. 55. *Blyſande.* bloſſande.

Vers. 66. *Stock-ſtelnad-ſtyfver och döder.* ſtel och ſtyf ſom en ſtock och död. Et ſådant compoſitum ſkulle nu hvarken begripas eller tillåtas I det nu brukliga ſpråket har adjectivum död, m. fl. hvilka här med tillägg af ändelſe-ſtafvelſen *er* förekomma tvåſtafviga, öfvergått til enſtafviga.

Vers. 67. *molmar i mull.* — *molma* betyder ſönderbråka, gruſa.

Vers. 69. *knosſar i kras.* I Danſkan nyttjas ännu knuuſe. Vi ſäge någon gång knoſtra, men rättaſt kroſſa.

Vers. 70. *fagert och fint.* Fagert, (vackert) nyttjas nu ſällan annat än i burleſk mening. Fint ſvarar mot det tyſka fein.

Vers. 71. *dväler i dvalm*, döfva i dvala: verbum med defs fubftantivum.

Vers. 72. *raffar å väg.* borrtrycker.

Vers 80. *Ång.* Egenteligen ånga, men nyttjas här i famma bemärkelfe fom andedrägt.

Vers. 82. *Vanfkar* — förvandlar.

Vers. 87. *frögdige dagar.* Frögdig är utan tvifvel et bättre ord än rolig, fom jag nyttjat men är numera icke brukligt. Månne icke en gång en författare af redan erkänd förtjenft fkulle kunna våga at åter uptaga hela mängden af goda men bortglömda ord?

Vers. 95. *bi-vift.* fällfkap.

Vers. 97. *täcklige tärnor.* behagliga.

Vers 98. *Sjelfs-viljande blinde.* Den efter fin egen vilja (med vett och vilja) blinde.

Vers. 103. *fridafte.* fryntlig, förnöjande

Vers. 104. *kynde.* finnelag.

Vers. 106. *hyflige tärnor.* trefliga, vänliga.

Vers. 107. *Spaker i verkom.* fpak i fina företag.

Vers. 110. *qvick uppå rolet, i vändning.* Vänder haftigt med rodret.

Vers. 111. *af ingo.* för intet, af ingen orfak.

Vers. 112. *flater och frak.* eftergifven och godhjertad.

Vers. 114. *görs tarf.* göres behof, behöfves.

Vers. 118. *flyttja tin ord* har jag öfverfatt genom, föra dina bud, det enda fätt hvarpå jag trott mig kunna förftå detta nu obrukliga talefätt.

Vers. 121. *mäftra titt hof.* hafva öfverinfeende öfver dit hus. Hof hade i fordna dagar ej lika förnäm bemärkelfe fom nu. — *upvacht*, uppafsning, dagligt lefnadsfätt, hemfed.

Vers. 122. *ymft* — ömfevis. *tin tid fkola lämpliga korta.* Detta verbum nyttjas ej mer utan fammanfättning med præpofition.

Vers.

Vers. 126. *Huru ville tu Fruſtugun vittja?* Förändringen i vårt lefnadsſätt har förmått mig at nyttja det allmänna uttrycket, könet beſöka.

Vers. 130. *leſ.* lemna.

Vers. 132 -- 149. I desſa verſar upräknas en myckenhet romaner hvilka i STJERNHJELMS tid varit på modet. De ſynas vara af tvänne ſlag: *dåliga* och *oanſtändiga.* Jag har i deras ſtälle infört ſådana ſom nu läſas, och ſökt dervid iagttaga ſamma indelning. Kanſke är ej hela allmänheten enſe med mit omdöme derom: men om et tilſälle funnes at ſpråka derom utförligare, kunde vi kanſke blifva af ſamma tankar.

Vers. 150 -- 159. Jag har förgäfves bemödat mig at hitta på alla de ſpel ſom här upräknas. En del af dem äro redan utan tviſvel alldeles bortglömda, eller förändrade under andra namn. Derföre har jag infört de nu brukliga, hvari mina läſare lättare känna igen ſig.

Vers. 167. *lyſta.* gifva luſt, behaga.

Vers. 171. *kåte maduſor.* Adjectivum har jag bytt ut emot lyſtna och ſubſtantivum emot nöjenas nympher. Detta ſiſta uttryck torde ſynas nog elegant, och månge tro kanſke at det genom et enda ord af näſtan lika bemärkelſe kunnat erſättas. Men de ibland hel- och halfliderliga nu gängſe orden carduſer och couſiner, hafva bägge förefallit mig oanſtändigare än maduſor, utan at ändå gifva en ſå klart åſkådlig bild af det ſlags djur ſom här afmålas, ſom detta ord. Då jag ej fann et ord af ſamma halt, anſåg jag mig berättigad at välja et uttryck ſom pasſar för vår tids anſtändiga öron.

Vers. 174. *artliga vängia.* på et artigt ſätt inneſluta, fånga.

Vers. 176. *Gillia.* fria — *gilära.* lägga förſåt.

Vers. 177. *janka.* ſkälla ſom när hundar drifva.

Vers. 180 *ſkäſt.* kaſtſpjut, lans.

Vers. 192 -- 248. I den mäſterliga beſkrifningen på et ſupkalas ſom inom desſa verſar innefattas, har jag varit nödſakad at göra åtſkilliga förändringar. De dryckeskärl ſom i originalet upräknas, vin och ölſorter, ſamt et och annat bruk i dryckeslag, äro för osſ alldeles o-

kände. Allt detta har jag ersatt genom namn och saker som nu brukas. Endast de allegoriska supande personerna har jag oförändrade bibehållit. Detta stycke är af en förut nämnd författare anfördt såsom osmakligt, eller snarare caracteristiskt på den dåliga smak som han tror råda i hela poëmet. Månne han så fästat sig vid de ovanliga ord här förekomma, at han ej märkt det hela i taflan, som poëten framställdt? at han ej sett skaldens förmåga at i sit språk insätta den ton som ämnet fordrade? eller är detta slags poësie, hvarest ämnet på et nästan dramatiskt sätt föreställes, numera alldeles utträngd af den kalla beskrifvande? och månne den verkeligen förtjenar et sådant öde? — Vers 200. *Stå skola troliga bi.* Att så långt ifrån hvarandra åtskilja *stå* och *bi*, är en fördel som det gamla språket hade, men som i det nya ofs förnekas. Enstafviga ord, hvilkas quantitet merendels efter omständigheterna är lång eller kort, lätta utan tvifvel mycket den metriska och all versification. — Vers. 209. *napt.* knapt. Vers. 210. *är här intet i bruk. Intet* förekommer i detta poëm flera gånger der vi nu bruke ej eller icke. Kanske kunde detta ord i den tiden dermed ombytas, eller är det blott et poëtiskt sjelfsvåld. Vers. 215. *lystlige.* begärlige. Vers. 227. *More Palatino* synes vara et uttryck infördt i Sverige, antingen efter tyska kriget, eller sedan Pfalziska huset här bosatte sig. Utan tvifvel bemärker det någon utmärkt duglighet, hvarföre jag i dess ställe insatt: sup som en ärlig svensk. Vers. 229. *sturlas.* rustas, bullras. Vers. 230. *ållas.* göres oväsende. Vers. 237. *han hörter.* han upmanar.

Vers. 251. *ingiäld.* inkomst, afkastning.

Vers. 252. *tin-lika.* Dig lika. *Funkar.* junkrar, personer af högre stånd.

Vers. 253. *larvor.* masquer.

Vers. 255. *bestrickar.* snärjer.

Vers. 273. *hitzig.* Vi äge visst ännu ordet hitsig, men det synes mig hafva fått en mera inskränkt och bestämd mening, emedan dermed numera alltid är förenad en retelse til ondska. Här svarar det emot retlig.

Vers. 278. *Vigtig i later.* betänkt, jämn i väſende och åtbörder.

Vers. 283. *erkoren.* utkorad, utvald.

Vers. 286. *fliſtrar.* ljuder ſakta, hviſkar i örat.

Vers. 289. *Är ifrå Stygia putt, hin ſlygges dotter.* Detta är ſäkert en af de olyckligaſte ordlekar STJERNHJELM nyttjat. *Stygia putt* förefaller oſs mycket burleſkt, men tyckes ej hafva varit det för den tidens läſare.

Vers 291. *Om luſt ſtår i odygd.* Detta uttryck förekommer framdeles ofta. Vi ſäge beſtå i, ligger i. Jag har dock, för at ej vara originalet alltför otrogen, någon gång nödgats bibehålla det.

Vers. 295. *glider.* fluttar, halkar.

Vers. 296. *bratt, brattare.* I några provinſer ſäger man ännu bratt: det vanligaſte är brant.

Vers. 297. *häld.* återhåll.

Vers. 298. *Ränna.* ſpringa. Vårt ſpråks ſlägtſkap med Tyſkan röjes här och på flera ſtällen i detta poëm. Den blifver tydligare ju äldre ſkrifter man läſer.

Vers. 299. *ävarande.* evärdelig, evigt varande.

Vers. 305. *Nåkas.* föres, drifves, kanſke äfven nalkas.

Vers. 311 *stiält* brant, *våndlig* plågſam, *klack* bergsknalle.

Vers. 315. *Salighets hallar.* Salighetens ſalar, gårdar, ſlott.

Vers. 318. *Oförvanſkliga nögd.* en nöjdhet ſom ej kan förvandlas.
— *belyſta.* förnöja.

Vers. 335. *Läm.* förlama. — *gör pilarna ſlumpa.* trubbiga, ſlöa.

Vers. 340. *visdom och frode.* klokhet, vett.

Vers. 347. *fåhnſko.* joller, vettlöshet.

Vers. 349. *vagglar.* vacklar, ragglar. *ſtåner.* puſtar,

Vers. 350 *wemar.* vämjes. *åhlas.* äcklas.

Vers. 351. *ſmyſtra.* ſkratta i mjugg.

Vers. 358. *liuter döden.* undergå döden, nyttjas ännu i vår lagbok. — *bedöfvad.* betäubt, numera blott döfvad.

Vers. 360. *brädſt.* en varm ſoppa ſom gifves gödkreatur.

Vers. 368. *Guds anſigte lyſer oſs ähran.* Denna numera ovanliga construction har jag bibehållit, emedan jag ej ſett någon möjlighet, att på något annat ſätt lika väl utrrycka ſamma mening.

Vers. 370. *Tit måttar all Guds lag. Måttar* nyttjas nu icke i denna bemärkelſe. Vi ſäge *ſyfta.*

Vers. 375. *lyſn och ledſn.* lysning och ledning.

Vers. 378. *förbarmliga.* ömkeligen, erbärmlich.

Vers. 381. *tämer.* anſtår.

Vers. 383. *Här-ſtråt.* heer-ſtraſſe, öpen väg, landsväg.

Vers. 388. *öſver-äſt.* öfverväld. *ågång.* anfall.

Vers. 398. *Luft-ſtrek.* toma förſlag, luftſlott. *ſtorſpräkeri.* ſkrytt, ſtort prat. *lame ſalbader.* orimligt tal.

Vers. 401. *hof.* måttlighet, det ſom är paſſande.

Vers. 402. *galnu* galenſkap.

Vers. 404. *lif-lat.* döden.

Vers. 416. *roſande.* beröm.

Vers. 418. *idkan.* induſtria, arbetshåg.

Vers. 419. *gröder.* gror.

Vers. 422. *ädli.* natur.

Vers. 428. *blysning.* låga, upbloſſande,

Vers. 429. *Kåtkarla.* folk af låg härkomſt.

Vers. 433. *ſkynliga.* ſkönjeligen, ſynbart.

Vers. 438. *tylper.* tölp, oſkicklig.

Vers. 441. *anſödd.* tilſödd, medſödd.

Vers. 451. *dadlige.* verkſam, af dåd, gerning, that.

Vers. 452. *hliom.* et doft ljud. *nordblys.* norr-ſken.

Vers. 459. *Ordnat.* ſatt på ſit ſtälle.

Vers. 467. *kåtor.* kojor.

Vers. 475. *Gagna ſig.* förvärfva. Et ſtort bevis emot den mänggd ſkriſvande ſom nu nyttja verbum gagna i ſtället för begagna ſig af.

Vers. 477. *afrapi.* afſkrap, dock här nyttjadt ſom adjectivum, afſkrapad, borttſkrädd.

Vers. 479. *Fädgar.* förfäder.

Vers. 484. *spädſl.* påſpädning.

Vers. 493. *hvimſku.* oreda, fåfänga.

Vers. 501. *lokar.* ſlokar.

Vers. 503. *ſnarra.* ſkorra.

Vers. 515. *ſahlna.* ruttna.

Vers. 520. *fördvälmas.* quäfves, döfvas. *dvas.* dvala, yrſla.

Vers. 521. *ſamkas.* förſamlas.

6000071288
Göteborgs universitetsbibliotek